

Civilsamfunds- engagement i Aarhus Kommune

Aarhus Kommune

Epinion

September-2023



Forord

Civilsamfundet er uvurderligt for fællesskabet i Aarhus

Aarhus skal være en god by for alle og her er civilsamfundet en vigtig grundsten. Om det er den lokale fodboldtræner der skaber fællesskab på grønsværen, den omsorgsfulde besøgsven der kan være med til at bryde ensomheden eller den venlige nabo der hjælper med at handle ind, så skaber frivillige, medborgere og lokale ildsjæle enorm værdi rundt omkring i Aarhus hver dag.

Et aktivt civilsamfund styrker sammenhængskraften, til gavn for fællesskabet, og det kommer til at spille en central rolle når vi i fællesskab skal finde løsninger på de 7 vilde problemer som vi står overfor i Aarhus.

I Aarhus har vi et stærkt og vigtigt civilsamfund. Men meget tyder på, at frivilligheden de senest år har været under forandring, og at vi derfor i fremtiden både skal tænke anderledes om frivillighed og medborgerskab, og samarbejde på nye måder.

For at få et aktuelt billede af hvordan det står til med civilsamfundsengagementet i Aarhus Kommune, har vi bedt Epinion om igen at tage temperaturen på det aarhusianske civilsamfund. Det har de gjort i løbet af foråret 2023 og det er indsigterne herfra, der præsenteres i denne rapport.

Vi har et fælles ansvar for, at civilsamfundet har de rette forudsætninger for at trives og blomstre, og jeg håber, at denne rapport kan være med til at sætte gang i diskussionen af, hvordan vi i fællesskab kan styrke civilsamfundsengagementet til gavn for alle borgere i Aarhus Kommune.

Martin Østergaard Christensen, Stadsdirektør, Aarhus Kommune



Indhold

| | |
|----|---|
| 04 | Kapitel 1: Introduktion til undersøgelsen |
| 06 | Metode og design |
| 08 | Hovedkonklusioner |
| 10 | Refleksionsspørgsmål |
| 11 | Kapitel 2: Hvordan står det til med frivilligheden i Aarhus Kommune? |
| 20 | Kapitel 3: Hvordan kan frivilligheden styrkes i Aarhus Kommune? |
| 21 | Engagementet |
| 24 | Motivation |
| 29 | Potentialet |
| 33 | Barrierer |
| 39 | Kapitel 4: Civilsamfundet indefra |
| 50 | Kapitel 5: Hvordan står det til med medborgerskabet i Aarhus Kommune? |
| 56 | Frivillighed og medborgerskab |
| 61 | Kapitel 6: Aarhus - en god by for alle? |
| 65 | Appendix |

1. Introduktion til undersøgelsen

I dette kapitel introduceres baggrunden og formålet med undersøgelsen, dens metode og design samt hovedkonklusioner. Kapitlet afsluttes med en række refleksionsspørgsmål, som du kan have i baghovedet når du læser undersøgelsen.

Opgave og forståelse

Undersøgelsen opdaterer eksisterende viden og peger frem mod fremtidens frivillighed

Aarhus Kommune har i flere år taget temperaturen på civilsamfundet i Aarhus.

De sidste 2-3 år har budt på en række nye udfordringer, bl.a. Corona-pandemien, som har stillet civilsamfundet i en ny situation. Derudover har der været tegn på, at måden, borgere engagerer sig på, er under forandring, hvilket måske kalder på nye måder at tilgå samarbejdet.

Derfor har vi endnu engang, for at blive klogere på den aktuelle tilstand i det aarhusianske civilsamfund, i løbet af 2023, gennemført en undersøgelse, som...

1. ...tager temperaturen på aarhusianernes engagement i deres by som frivillige og medborgere
2. ...undersøger, hvad der har ændret sig og hvilke nye tendenser og udfordringer, der er i civilsamfundet
3. ...bygger videre på tidligere målinger af civilsamfundet, medborgerskab og frivillighed i Aarhus Kommune

Indsigterne fra denne undersøgelse peger på en række nye tendenser og udviklinger, som civilsamfundet og Aarhus Kommune kan benytte til at styrke civilsamfundsengagementet i Aarhus.



Undersøgelsen kombinerer kvalitative og kvantitative metoder for at give det fulde billede af civilsamfundet i Aarhus Kommune



Kvalitative dybdeinterview med repræsentanter fra det Aarhusianske civilsamfund

Indefra

Der blev gennemført interviews med både repræsentanter for civilsamfundet og frivillige engagerede. Interviewerne omhandlede blandt andet:

- Vejen til engagement i civilsamfundet
- Motivation for engagement i civilsamfundet
- Oplevelsen af at være engageret/frivillig
- Udvikling over tid
- Udfordringer med engagement/frivilligt arbejde
- Generelt syn på frivillighed/engagement i civilsamfundet
- Samarbejde med andre aktører og kommunen

Interviewene var med til at informere udviklingen af det kvantitative spørgeskema.



Spørgeskemaundersøgelse blandt borgerne i Aarhus kommune

Udefra

Den kvantitative del af undersøgelsen var både en gentagelse af tidligere målinger og en videreudforskning af civilsamfundets tilstand i Aarhus Kommune.

Der var fokus på en række temaer, blandt andet:

- Opfattelse af fællesskabet i Aarhus Kommune og medborgerskabet.
- Oplevelsen af frivilligt arbejde, herunder område, motivation, organisering, engagement samt barrierer for det frivillige engagement.
- Holdninger til og forståelse af civilsamfundet og dets rolle i samfundet/velfærdsstaten.

Undersøgelsen kombinerer kvalitative og kvantitative metoder for at give det bedste billede af civilsamfundet i Aarhus Kommune



Frivilligt arbejde forstås som en ulønnet/symbolsk lønnet indsats i en organisatorisk sammenhæng til gavn for andre end én selv, ens familie eller nærmeste venner/bekendte som er udført indenfor de seneste 12 måneder. Det kan være en enkeltstående aktivitet eller foregå over en kortere såvel som længere periode.



Kapitel 2:

Status på frivilligheden

43 pct. af borgerne i Aarhus har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder. Denne andel har været stabil siden 2016.

De områder, hvor flest er frivillige, er indenfor idræt, bolig og lokalsamfund, sundhed og forebyggelse samt fritid. De frivillige er primært organiserede i en forening/frivilligorganisation, men også i offentlige organisationer og mere uformelle sammenslutninger. Det er samme tendens som i 2018.

Livsfaser har en stor betydning for det frivillige engagement. De faser, hvor andelen af frivillige i Aarhus topper, er, når man er ung, har børn i skolealderen og teenagers samt i pensionsalderen. Omvendt er andelen mindst, når man er færdiguddannet, når man får børn og når man er over 80 år.



Kapitel 3:

De nye tendenser: Hvordan styrker vi frivilligheden i Aarhus?

Det episodiske engagement og fleksibilitet

De frivilliges engagement har fra 2018 til 2023 rykket sig fra primært at være regelmæssig til primært at være episodisk. Samtidig ønsker størstedelen af de tidligere frivillige og de øvrige borgere i Aarhus, at deres indsats skal være episodisk, hvis de selv kunne vælge.

Denne tendens underbygges af, at mange frivillige og tidligere frivillige er motiverede af hvor mange og hvilke opgaver, de siger ja til. Flexibilitet og selv- og medbestemmelse er derfor faktorer, som skal tænkes ind i arbejdet med fremtidens frivillige. Fællesskabet, som dannes omkring det frivillige arbejde, er dog stadig store motivationer hos de frivillige og tidligere frivillige.

Barrierer for frivilligt engagement

Som årsag til ikke at udføre frivilligt arbejde, angiver flest, at de ikke har tid eller har for mange ting i deres privatliv, til at kunne engagere sig i frivilligt arbejde.

Det er imidlertid ikke en faktor, som civilsamfundet eller Aarhus Kommune kan ændre på – det er et grundvilkår. 35 pct. af de borgere, som ikke har udført frivilligt arbejde inden for de sidste 12 måneder, angiver en årsag, der relaterer sig til manglende kompetencer eller ressourcer. Omvendt mener civilsamfundet, at foreningslivet er et sted, hvor borgerne fordomsfrit og konsekvensfrit kan tilegne sig og afprøve kompetencer, som kan tages med ind i andre arenaer i livet. Dette er et område, som vil være relevant for civilsamfundet at arbejde med – internt såvel som i kommunikationen til omverdenen.



Kapitel 4:

Samarbejde

Aktørerne i civilsamfundet har overordnet en god opfattelse af samarbejdet med kommunen, hvor de føler sig taget seriøst.

For at forbedre samarbejdet vil civilsamfundet gerne...

1. ...have mere definitionsmagt i projekterne med kommunen og i højere grad være initiativtager.
2. ...kunne fokusere på deres kerneopgave, hvor kommunen i højere grad aflaster udfordringer med administrative krav.
3. ...have mere gennemsigtighed i, hvem man skal kontakte i kommunen.



Kapitel 5:

Medborgerskab

Der er bred enighed blandt borgerne om, at civilsamfundet er vigtigt for Aarhus. Det tilfører stor værdi til lokalsamfundet, løser samfundsmæssige udfordringer og opgaver, som ellers ikke ville blive løftet.

Derudover ser medborgerskabet i Aarhus Kommune overordnet set sundt ud.

Der har dog siden 2016 været en nedadgående tendens på flere af de målte parametre. Det er særligt borgernes følelse af, at have et ansvar for at udvikle et godt fællesskab i Aarhus og føle sig accepteret af fællesskabet, som der ses et fald i, når 2023 sammenlignes med 2016.

Frivillige føler i meget højere grad, at de føler sig accepteret af fællesskabet i Aarhus, har en oplevelse af at være beskæftiget med noget meningsfuldt i hverdagen og føler sig anerkendt for deres bidrag til lokalsamfundet.



Kapitel 6:

En god by for alle

Langt størstedelen af borgerne i Aarhus synes, at Aarhus er en god by for dem at bo i. Dog er andelen faldet fra 80 pct. i 2016 til 74 pct. i 2023.

Borgere, som har udført frivilligt arbejde inden for de seneste 12 måneder, synes i højere grad, at Aarhus er en god by for dem at bo i sammenlignet med tidligere frivillige og særligt borgere, som aldrig har udført frivilligt arbejde.

Der ses også en tendens til, at en stærk medborgerskabsfølelse fører til, at borgerne i højere grad ser Aarhus som en god by for dem at bo i.

Stof til eftertanke: Her er fem spørgsmål, du kan have i baghovedet, når du læser undersøgelsen



2. Hvordan står det til med frivilligheden i Aarhus?

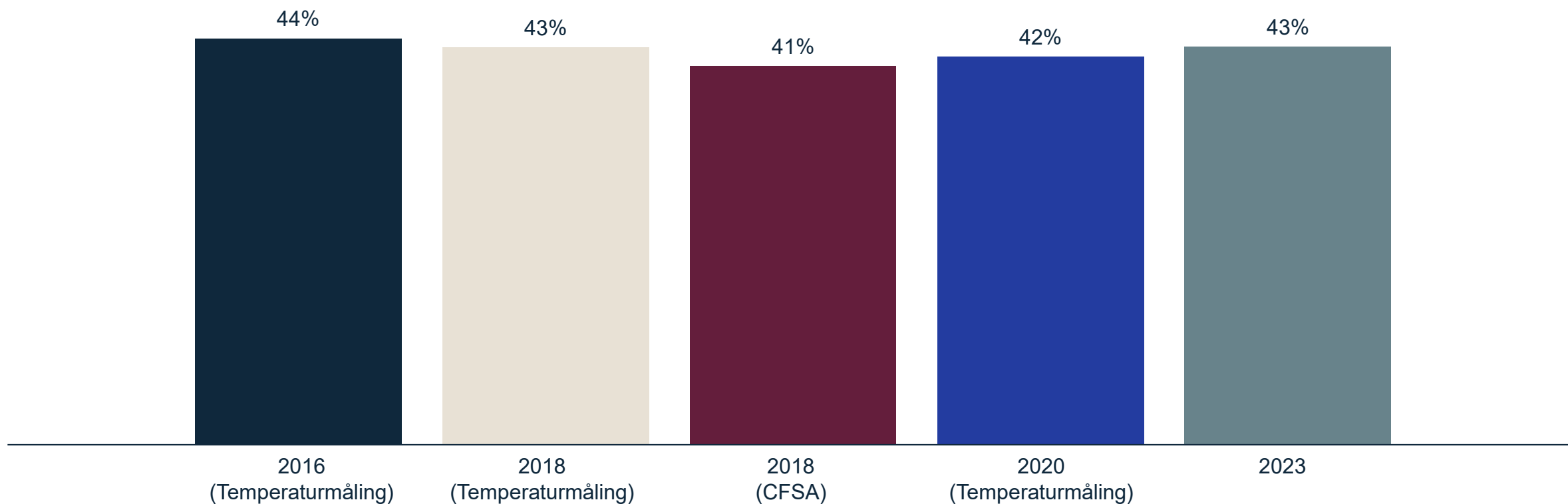
I dette kapitel dykkes der ned i, hvilken situation det aarhusianske civilsamfund står i, herunder en karakteristik af frivilligmassen samt hvilke områder, de frivillige er frivillige inden for.

Andelen af frivillige over tid

I 2023 har 43 pct. udført frivilligt arbejde indenfor de seneste 12 måneder. Andelen af frivillige har været stabil siden 2016

Andelen af frivillige i Aarhus Kommune

? *Har du udført frivilligt arbejde i løbet af de seneste 12 måneder?*



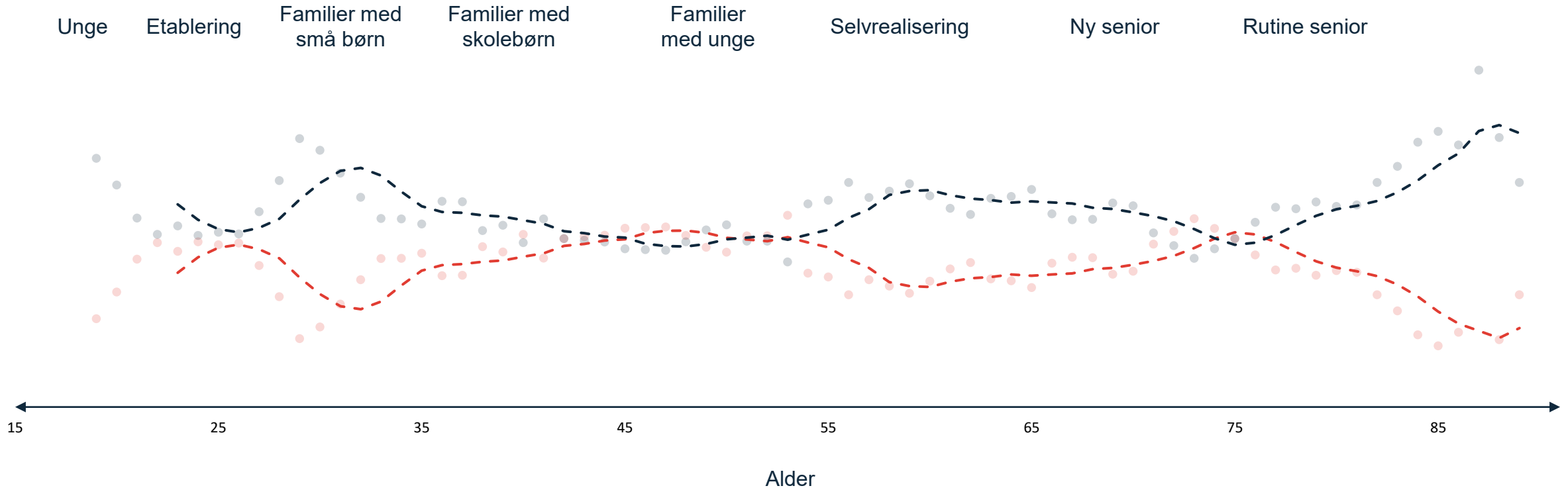
Borgernes engagement som frivillige stiger og falder igennem livet. Det er særligt unge, forældre til ældre børn og seniorer, som er frivillige i Aarhus Kommune

Andelen af frivillige fordelt på alder – korrigeret for andel i befolkningen

Andel

● Frivillige

● Tidligere frivillige og øvrige borgere



Det frivillige engagement blandt borgerne i Aarhus Kommune kan deles op i tre grupper

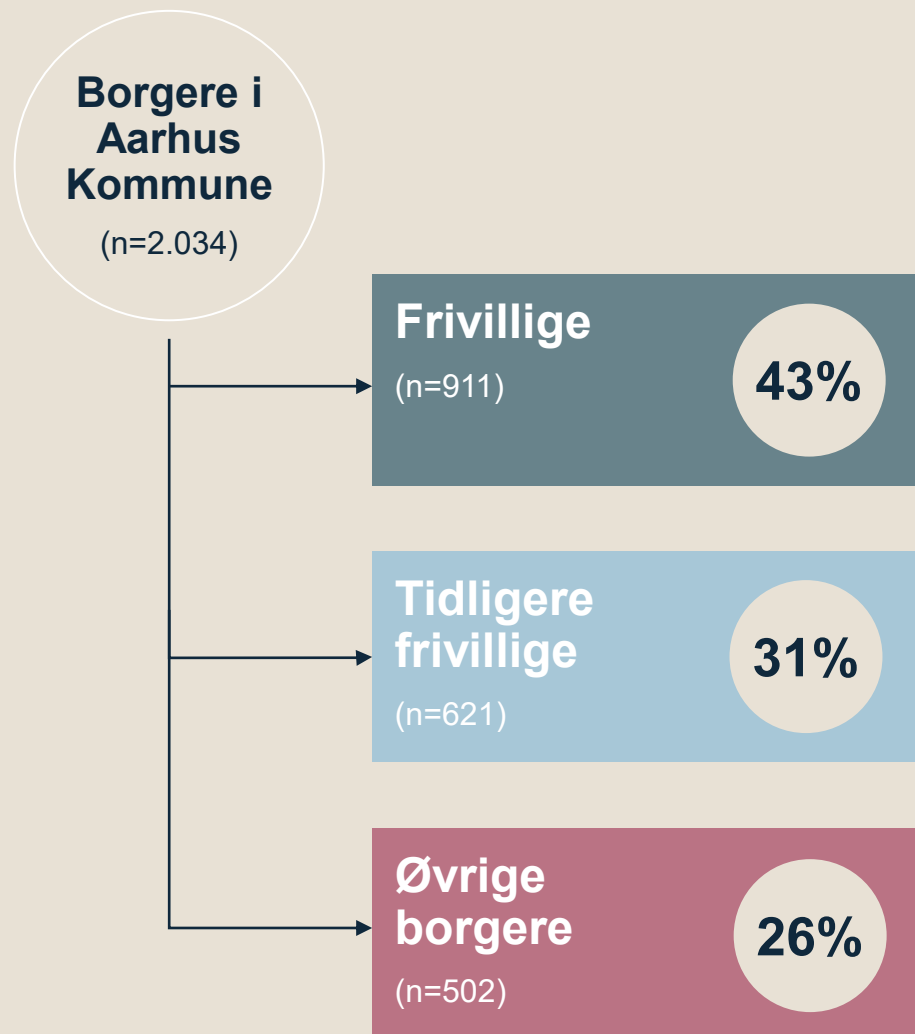
Borgerne i Aarhus kan deles op i tre frivilligmålgrupper

For at tage et spadestik dybere i aarhusianernes relation til frivillighed, dykkes der ned i tre målgrupper med henblik på at:

- Dokumentere stilstand eller ændringer blandt den måde, frivillige er frivillige på
- Hvilke nye tendenser, som viser sig hos målgrupperne
- Identificere potentialer for at styrke frivilligengagementet

I næste kapitel af rapporten vil der derfor blive fokuseret på, hvor borgerne er frivillige, hvordan de er frivillige, hvorfor de er frivillige og hvorfor de ikke er frivillige samt hvordan flere kan engageres i frivilligt arbejde. Der vil løbende fremgå citater fra de kvalitative interviews med repræsentanter og frivillige fra civilsamfundet i Aarhus, der supplerer tallene fra borgerundersøgelsen.






- Der vil løbende blive sammenlignet med Frivilligundersøgelsen, som blev lavet af CFSA for Aarhus Kommune i 2018. Her skal det bemærkes, at datagrundlaget udgøres af 326 respondenter på tværs af de tre målgrupper til højre, hvorfor resultaterne er forbundet med en større statistisk usikkerhed.



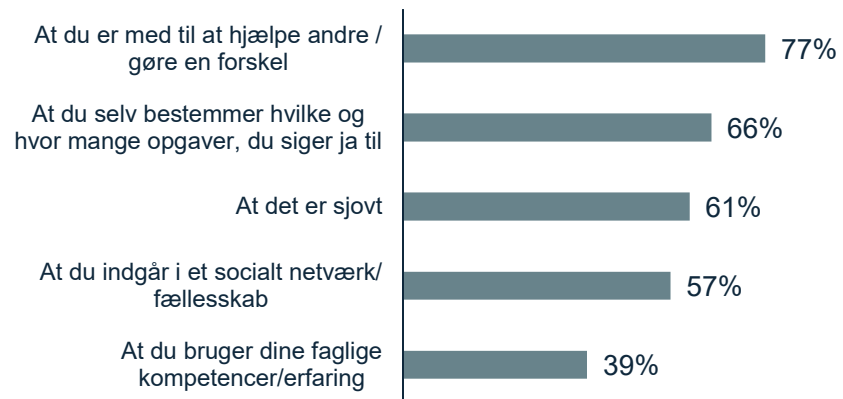
Frivillige i Aarhus Kommune

Frivillige er borgere, som har udført frivilligt arbejde indenfor de seneste 12 måneder.

De fem største frivilligområder

-  Idræt (27%)
-  Bolig og lokalsamfund (24%)
-  Sundhed, sygdom og forebyggelse (19%)
-  Fritid (18%)
-  Social, humanitær og velfærd (17%)

De fem største motivationer



Medborgerskab

57%

synes, det er yderst vigtigt at **engagere sig i lokalsamfundet**



84%

har hjulpet en person i nabolaget, som havde brug for hjælp

73%

føler sig accepteret af fællesskabet i Aarhus



Hvordan kan dit frivillige arbejde bedst beskrives?

42%

Regelmæssig indsats

51%

Lejlighedsvis indsats

7%

Andet

43 pct.

af aarhusianerne



n=911



48%

Mand

52%

Kvinde

32%

18-29 år

31%

30-49 år

18%

50-64 år

19%

65+ år

Grundskole **8%**

Gymnasial **21%**

Erhvervsfaglig **18%**

Kort- eller mellemlang **30%**

Lang videregående **22%**








Har i gennemsnit brugt **12,3 timer** i ugen den seneste måned på frivilligt arbejde

Tidligere frivillige i Aarhus Kommune

Tidligere frivillige er borgere, som ikke har udført frivilligt arbejde indenfor de seneste 12 måneder, men har på et tidligere tidspunkt i deres liv.

Frivilligområder som er mest interessante

-  Social, humanitær og velfærd (33%)
-  Fritid (29%)
-  Idræt (27%)
-  Uddannelse, undervisning, forskning (26%)
-  Sundhed, sygdom og forebyggelse (26%)

De fem største motivationer



Medborgerskab

42%

synes, det er yderst vigtigt at **engagere sig i lokal-samfundet**



76%

har hjulpet en person i nabolaget, som havde brug for hjælp

59%

føler sig **accepteret af fællesskabet i Aarhus**



Hvis du selv kunne bestemme, hvordan ville du så helst udføre frivilligt arbejde?

20%

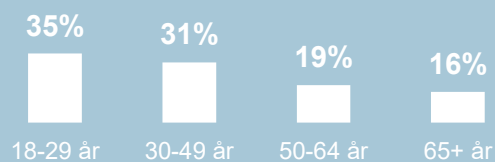
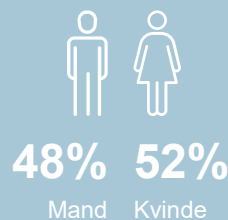
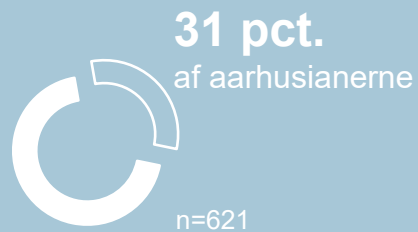
Regelmæssig indsats

76%

Lejlighedsvis indsats

4%

Andet



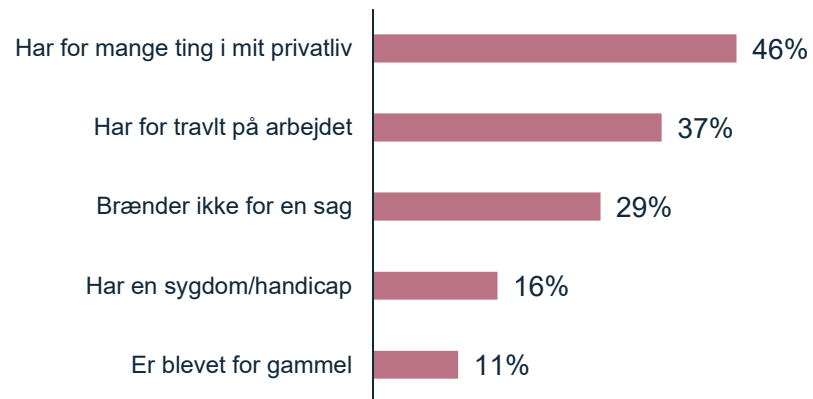
Øvrige borgere i Aarhus Kommune

Øvrige borgere er borgere, som hverken har udført frivilligt arbejde indenfor de seneste 12 måneder eller på et andet tidspunkt i deres liv.

Frivilligområder som er mest interessante

- Social, humanitær og velfærd (25%)
- Sundhed, sygdom og forebyggelse (25%)
- Fritid (19%)
- Kultur (19%)
- Uddannelse, undervisning, forskning (18%)

Top 5 årsager til ikke at have udført frivilligt arbejde



Medborgerskab

30%

synes, det er yderst vigtigt at engagere sig i lokalsamfundet



64%

har hjulpet en person i nabolaget, som havde brug for hjælp

52%

føler sig accepteret af fællesskabet i Aarhus



Hvis du selv kunne bestemme, hvordan ville du så helst udføre frivilligt arbejde?

20%

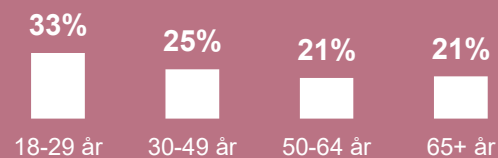
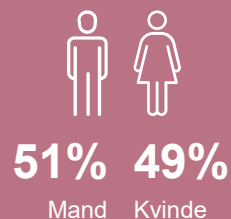
Regelmæssig indsats

71%

Lejlighedsvis indsats

8%

Andet



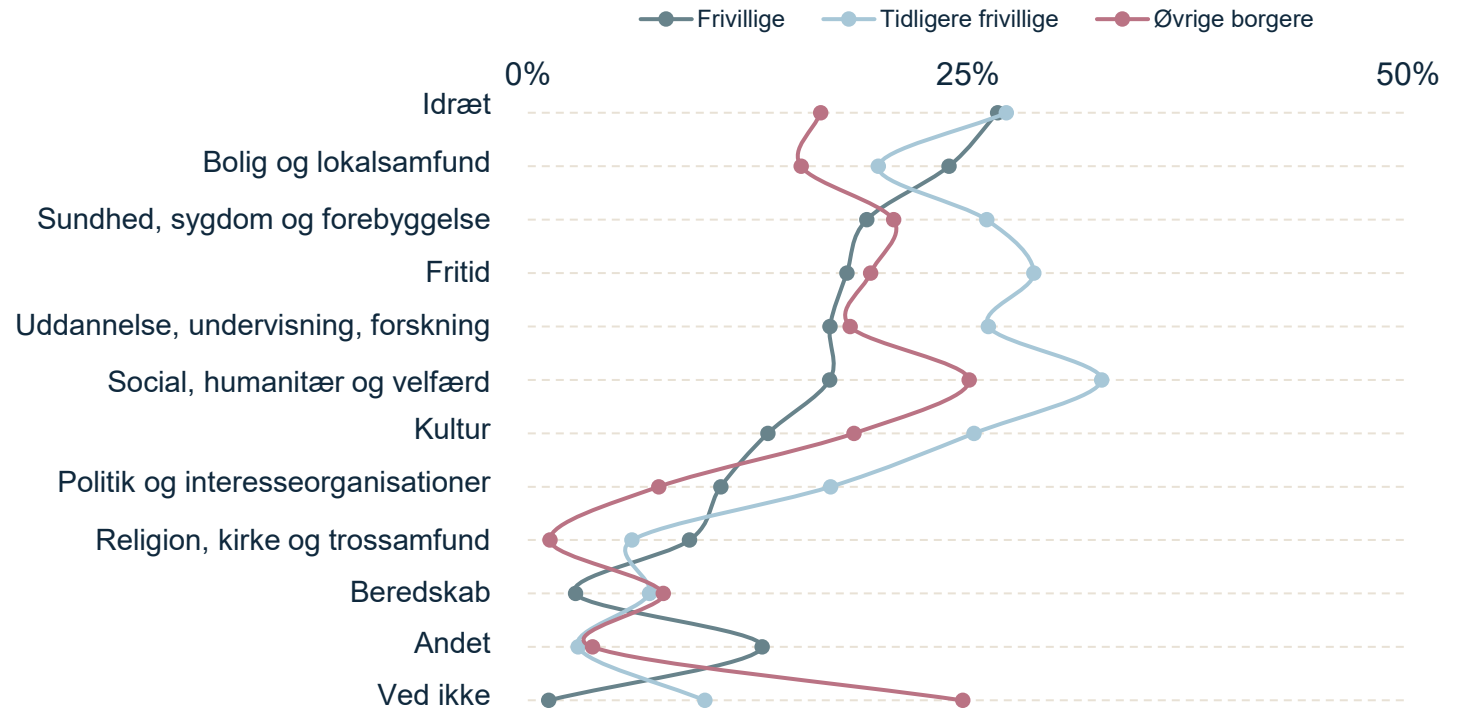
De frivillige i Aarhus Kommune er spredt ud over mange forskellige områder

De frivillige i Aarhus Kommune har de sidste 12 måneder været frivillige inden for mange forskellige områder.

- De største områder er Idræt (27 pct.), Bolig og lokalsamfund (24 pct.) og Sundhed, sygdom og forebyggelse (19 pct.).
- Sammenlignet med 2018 er det næsten den samme tendens, hvor de største områder var Fritid (28 pct.), Idræt (22 pct.) og Bolig og lokalsamfund (22 pct.).
- Når de borgere, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, spørges om, hvor de kunne forestille sig at udføre frivilligt arbejde, er der flest, som angiver Social, humanitær og velfærd. Dette område angives af 33 pct. af de tidligere frivillige og 25 pct. af de øvrige borgere.

Aarhusianernes frivillige arbejde

? *Hvor har du udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder? / Inden for hvilke områder kunne du forestille dig at udføre frivilligt arbejde i fremtiden?*



Foreninger danner rammen for størstedelen af de frivilliges frivillige arbejde, men de organiseres også af offentlige institutioner og mere uformelt

Til højre fremgår de frivilliges angivelse af, i hvilken ramme de er frivillige.

- De frivilliges arbejde organiseres oftest af en forening eller en frivillig organisation.
- Derudover er der også en mindre andel, som organiseres af en offentlig eller selvejende institution.
- 13 pct. udfører deres frivillige arbejde gennem en uformel sammenslutning.

Der er ikke nogen signifikante forskelle på, i hvilken sammenhæng de frivillige er organiseret, når man sammenligner tallene fra 2023 med tallene fra 2018.

Rammerne for borgernes frivillige arbejde

? Er dit frivillige arbejde organiseret af? – flere svar muligt



3. Hvordan kan frivilligheden styrkes i Aarhus Kommune?

I dette kapitel af rapporten dykkes der ned i de tre målgrupper; nuværende frivillige, tidligere frivillige og øvrige borgere. Kapitlet ser på engagement, motivation og barrierer for frivillighed. Formålet med kapitlet er at kortlægge, hvordan det frivillige arbejde udføres, hvilke nye tendenser der er samt potentialet for at engagere flere i frivillighed.

3.1 Engagementet

De nuværende frivilliges tilknytning til frivilligopgaven

I 2023 er de frivilliges tilknytning til deres opgaver oftere episodisk end regelmæssig. Det er forskelligt fra 2018, hvor det modsatte var tilfældet

- Spørgeres de frivillige, hvordan de bedst kan beskrive deres frivillige arbejde, svarer 42 pct., at det er en regelmæssig, kontinuerlig indsats, mens lidt over halvdelen svarer, at det er en episodisk indsats.
- Sammenlignet med 2018 er andelen af regelmæssige frivillige faldet med 14 procentpoint og andelen, som yder en episodisk indsats, steget med 16 procentpoint. Det er begge signifikante forskelle.
- I de kvalitative interviews giver flere også udtryk for, at de oplever, at flere ønsker at engagere sig episodisk end tidligere – også på tværs af alder.

“ Det var en begyndende tendens med flere midlertidige frivillige inden corona, men jeg tror vi ser det mere nu, fordi der har været så meget fokus på rekruttering. Det er fortsat mange der vil engagere sig, men måske på en anden måde en for 10-20 år siden.

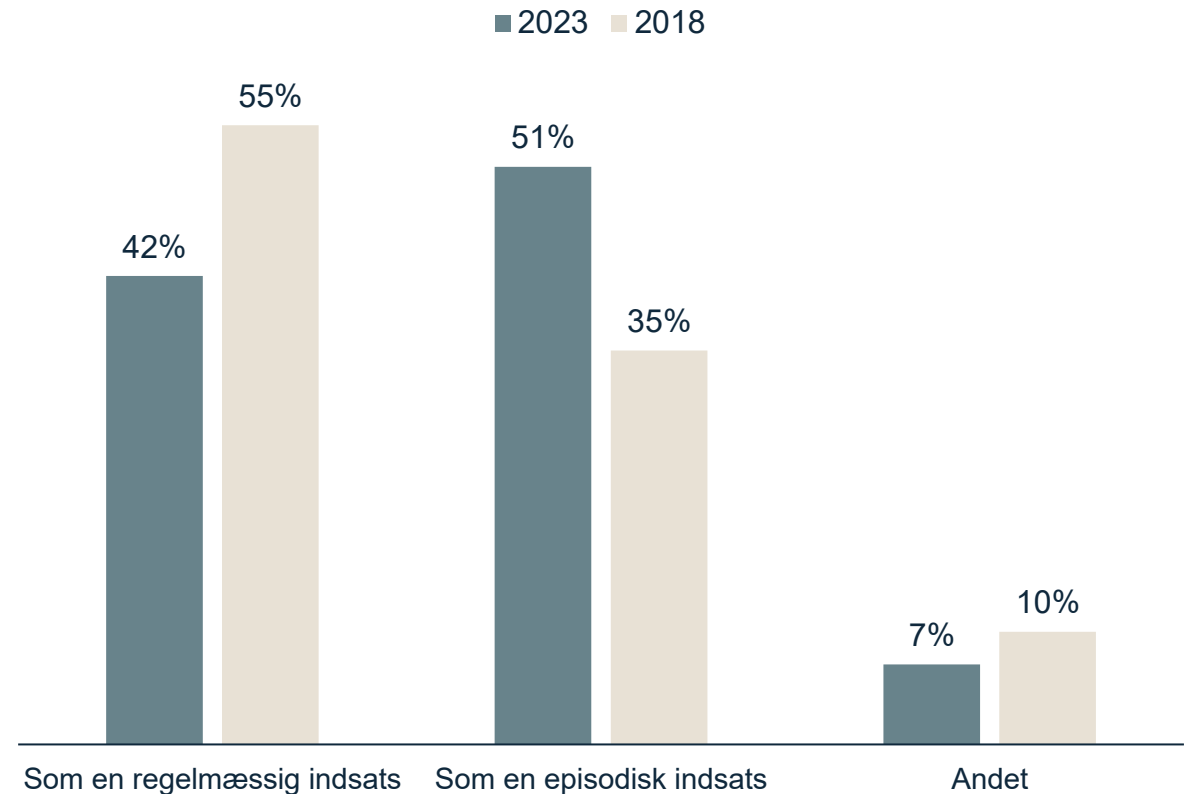
- Repræsentant

“ Man skal også acceptere, at de frivillige er der for en kortere periode og rumme det. Det er også vigtig for kommunen at forstå, at den frivillige verden ser anderledes ud, fordi når man rækker ud til civilsamfundet og spørger om hjælp, så skal man forstå, at civilsamfundet ser anderledes ud.

- Repræsentant

Typen af tilknytning til frivilligopgaven¹

? Hvordan kan dit frivillige arbejde bedst beskrives?



Hvis borgerne, som ikke har udført frivilligt arbejde indenfor de seneste 12 måneder, selv kunne bestemme, vil de engagere sig episodisk

- Borgere, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, efterspørger i høj grad frivilligt arbejde, som er fleksibelt, og som indeholder selvbestemmelse.
- Som det fremgår af foregående side, udfører lidt over halvdelen af de nuværende frivillige deres frivillige arbejde som en episodisk indsats. Det frivillige arbejde skal derfor struktureres på en anden måde for at tiltrække nye frivillige.
- Dette reflekteres også i de kvalitative interviews med frivillige og repræsentanter fra civilsamfundet. Ønsket om et episodisk engagement kan dog også være svært at forene med nogle områder af civilsamfundet.

“

I vores område er det vigtigt med relationer, og derfor vil vi helst have frivillige der vil engagere sig i en længere periode. Det er svært at lave de fleksible organiseringer.

- Repræsentant

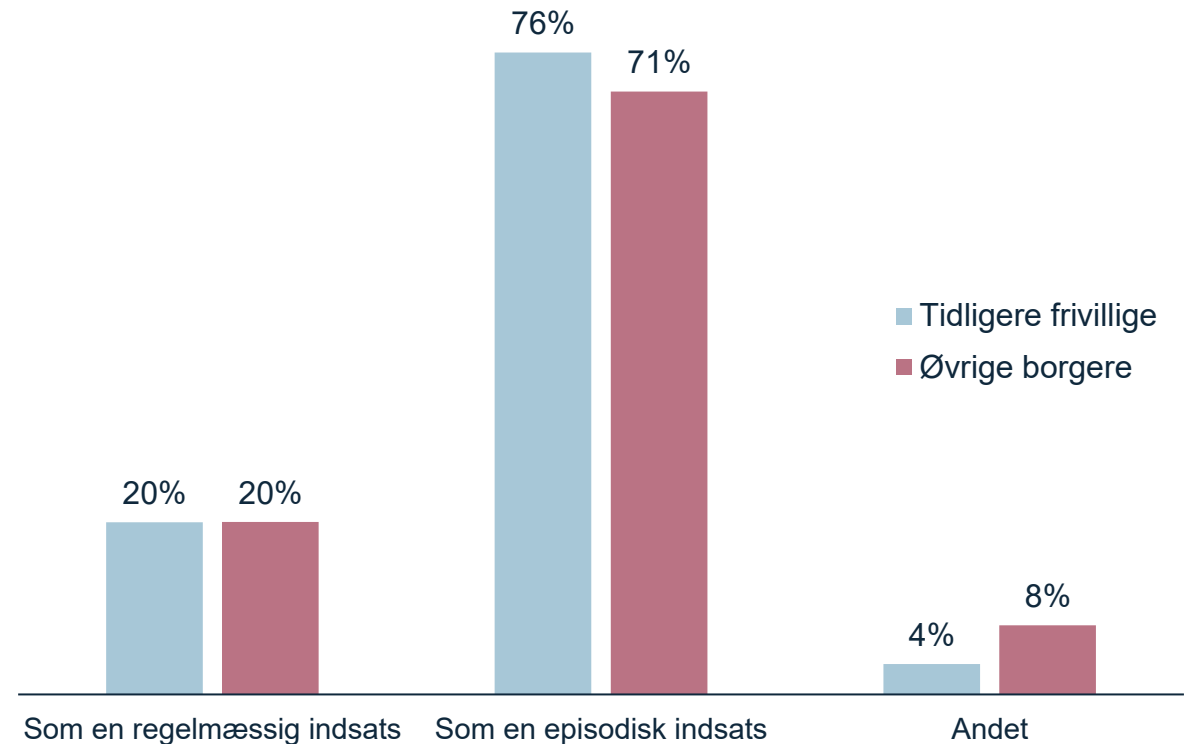
“

Man skal også acceptere, at de er der for en kortere periode, og vi er faktisk nødt til at acceptere, at man generelt ikke er frivillig i lige lang tid som tidligere. Folk skifter mere end tidligere, og det skal man rumme.

- Repræsentant

Typen af tilknytning til frivilligopgaven¹

? Hvis du selv kunne bestemme, hvordan vil du så helst udføre dit frivillige arbejde?



3.2 Motivation

De frivillige startede oftest med at udføre frivilligt arbejde, fordi de ville gøre en forskel, gerne ville indgå i et fællesskab eller fordi de blev opfordret til det

De frivilliges motivation for at begynde med at udføre frivilligt arbejde er mange.

- De frivillige er oftest startet med deres frivillige arbejde, fordi de gerne vil hjælpe andre eller gøre en forskel, men fællesskabet, som dannes af det frivillige arbejde, er også en stor motivation.
- Næsten 40 pct. angiver, at de er blevet personligt opfordret, mens 17 pct. havde børn, som deltog i bestemte aktiviteter, hvilket dermed stadig er nogle gode rekrutteringsstrategier.

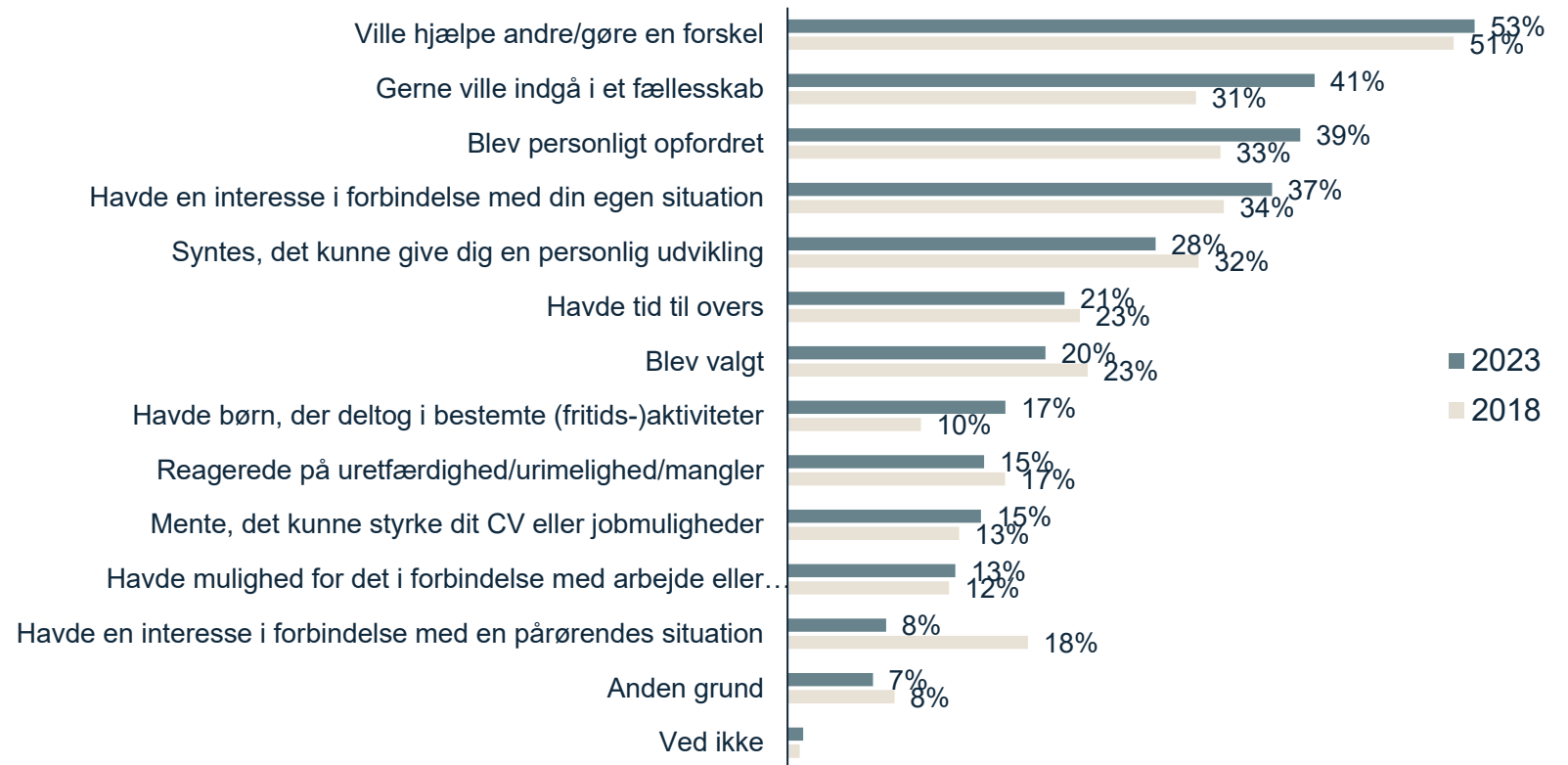


Det har altid handlet om fællesskaber, og at jeg har mødt andre, der også synes, det er sjovt at være en del af noget, der er større end en selv. Fællesskaber er helt klart hvorfor, jeg stadig synes, det er sjovt at være frivillig.

- Frivillig

Nuværende frivilliges anledning til at starte med at arbejde frivilligt¹

? *Begyndte du med frivilligt arbejde, fordi du...*



De nuværende frivilliges motivation

Frivillige er særligt motiverede af at gøre en forskel, have det sjovt og det sociale fællesskab. Dog vil de gerne bestemme, hvilke og hvor mange opgaver, de siger ja til

- De faktorer, som har størst betydning for de frivilliges motivation er at hjælpe andre, have det sjovt og indgå i et fællesskab.
- Det er altså særligt fællesskabsrettede motivationer, som gør sig gældende for de frivillige.
- Samtidig er relativt mange også motiveret af at bruge sine kompetencer og tilegne sig nye.
- 2 ud af 3 er motiveret af, at de selv kan bestemme hvilke og hvor mange opgaver, de siger ja til. Mange frivillige efterspørger altså fleksibilitet og selvbestemmelse i deres frivilligengagement.

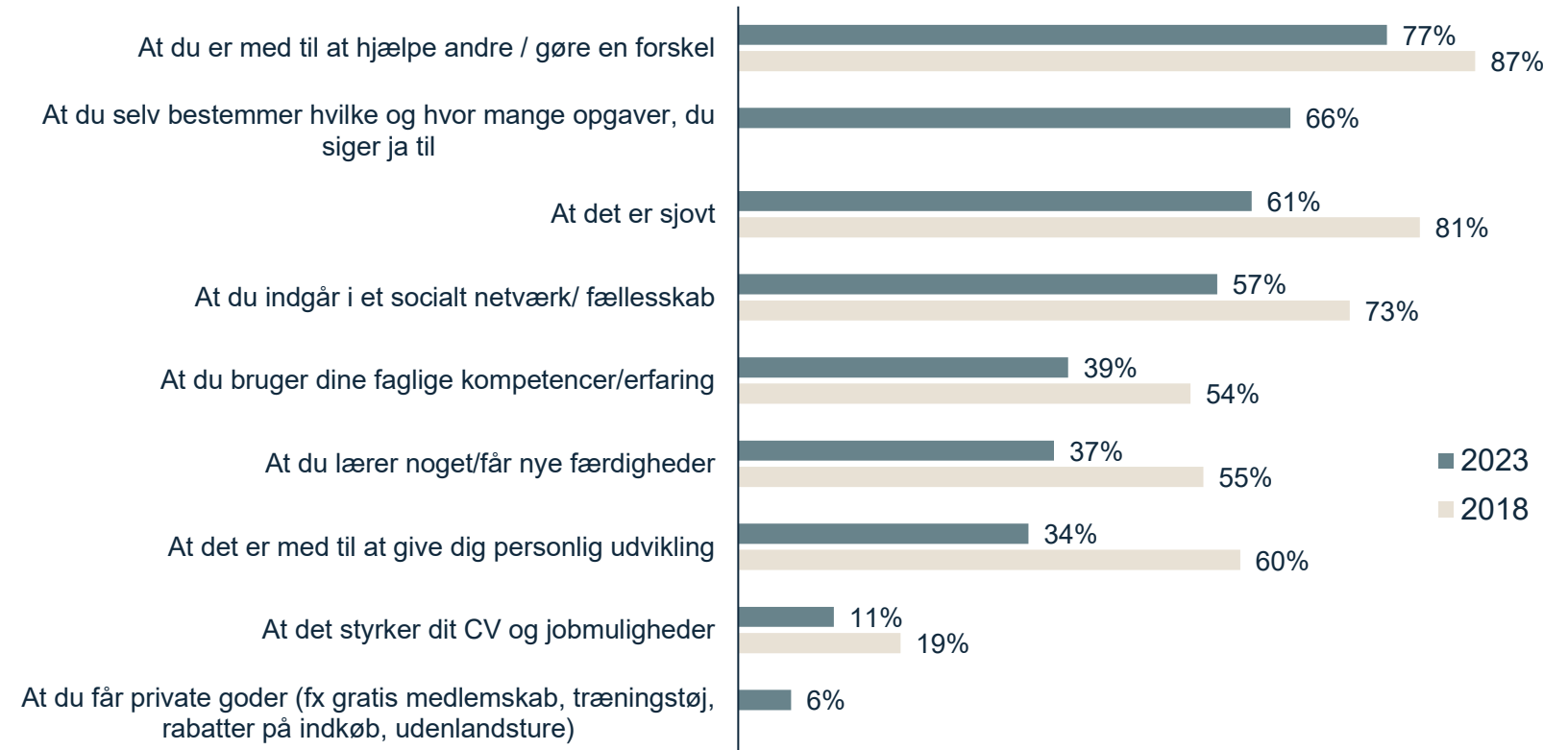


Men altså et overordnet tema, som gælder både unge og gamle, er at være en del af et fællesskab. Men også at gøre noget for andre, eller gøre noget for sit lokalsamfund. Men for alle skal det være sjovt, og noget man brænder for.

- Repræsentant

Motivationsfaktorer - Frivillige

? *Hvad motiverer dig i dit frivillige arbejde? – Stor betydning*



På tværs af aldersgrupper motiveres de frivillige af selvbestemmelse, men særligt de unge motiveres af, at det frivillige arbejde styrker deres CV og jobmuligheder

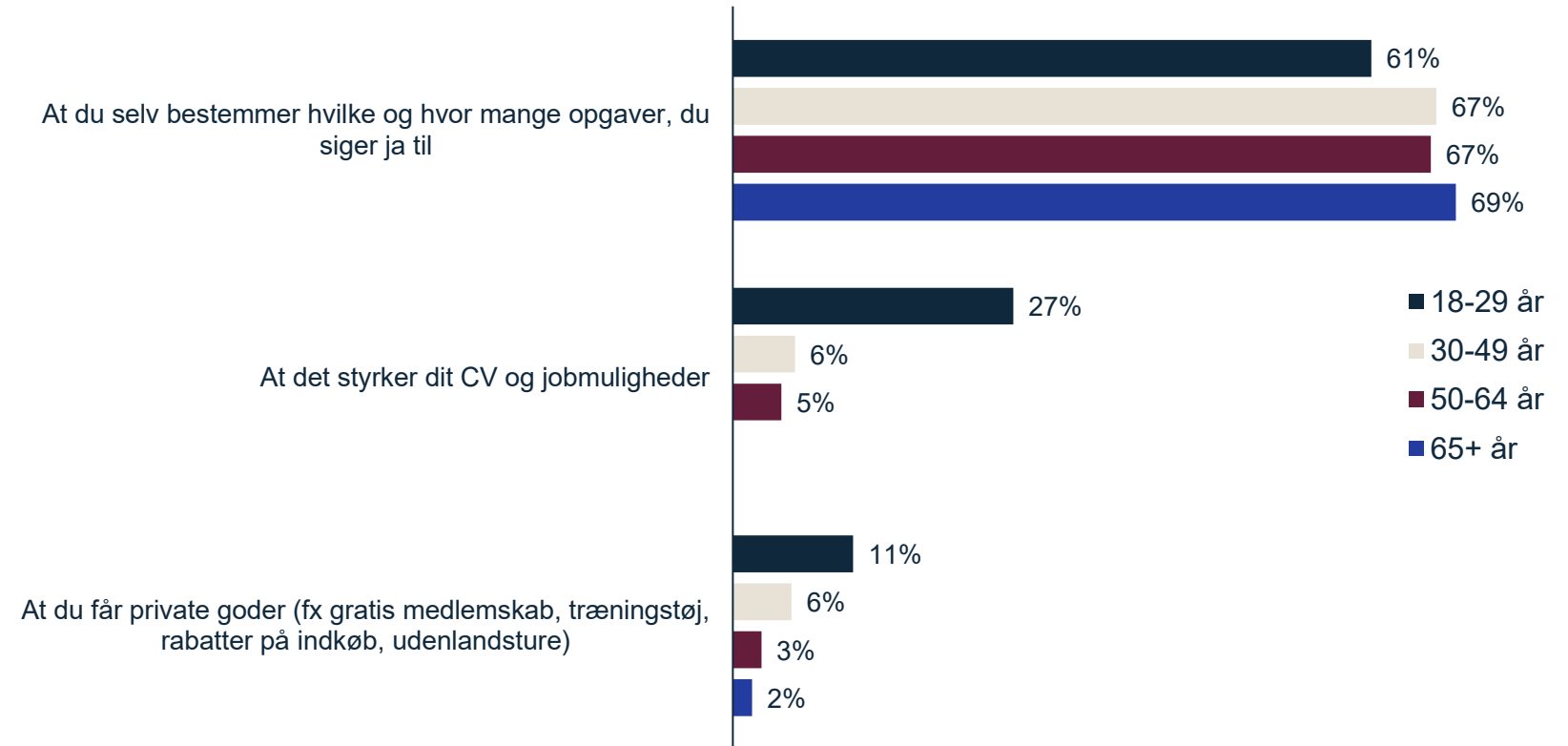
- Flexibilitet og selvbestemmelse i det frivillige arbejde er en stor motivation på tværs af aldersgrupper, hvilket understreger vigtigheden af at have fokus på det episodiske engagement.
- Det er særligt de unge, som motiveres af, at det frivillige arbejde styrker deres CV og jobmuligheder.
- Samtidig motiveres lidt flere unge også af, at de får private goder.

“ Der er sådan en, måske 10-20%, også der hvor det bliver italesat, der det betyder noget for dem at de får noget på CV'et. Det vil jeg dog gerne anfægte at det skulle være det nye sort, for på tværs betyder det sociale noget. Kan man være det for at gøre en forskel for andre eller for sig selv. Men at man gør det sammen med nogen.

- Repræsentant

Motivationsfaktorer

? *Hvad motiverer dig i dit frivillige arbejde? – Stor betydning*



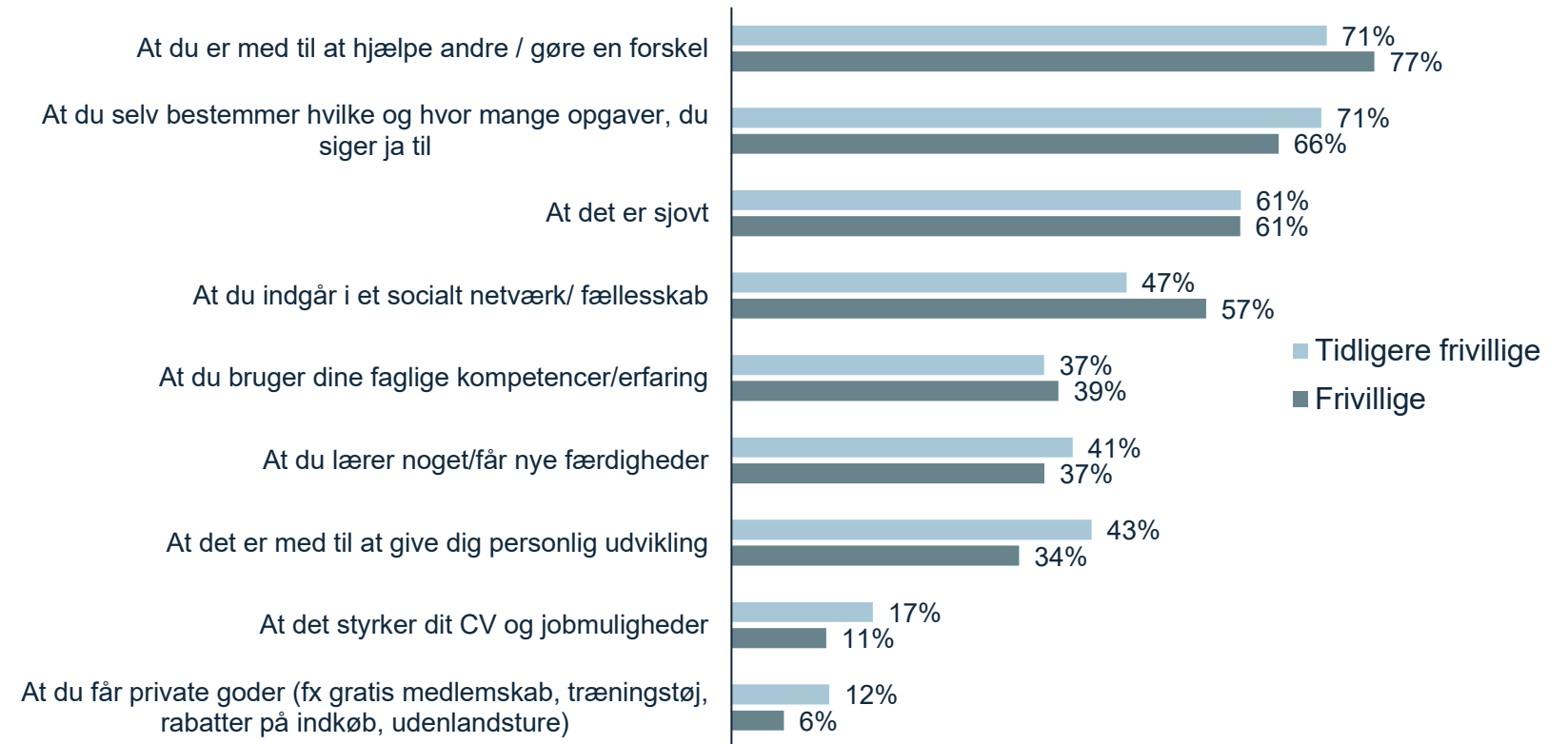
Overordnet set motiveres de tidligere frivillige af de samme ting som de nuværende frivillige. Dog ønsker de mere fleksibilitet og motiveres af mere personlige motiver

Til højre fremgår de tidligere frivilliges og nuværende frivilliges angivelse af, hvad der motiverer dem i deres frivillige arbejde.

- De borgere, som tidligere har udført frivilligt arbejde, er oftest motiveret af at hjælpe andre/gøre en forskel, at de selv bestemmer hvilke og hvor mange opgaver, de siger ja til og at det er sjovt at udføre frivilligt arbejde – meget lig de nuværende frivillige.
- Dog er de tidligere frivillige signifikant mindre motiveret af at gøre en forskel og indgå i et socialt netværk end de nuværende frivillige.
- Omvendt er de signifikant mere motiverede af, at de selv bestemmer hvilke og hvor mange opgaver, de siger ja til og at det frivillige arbejde giver dem en personlig udvikling.

Motivationsfaktorer

? *Hvad motiverer dig i dit frivillige arbejde? – Stor betydning*



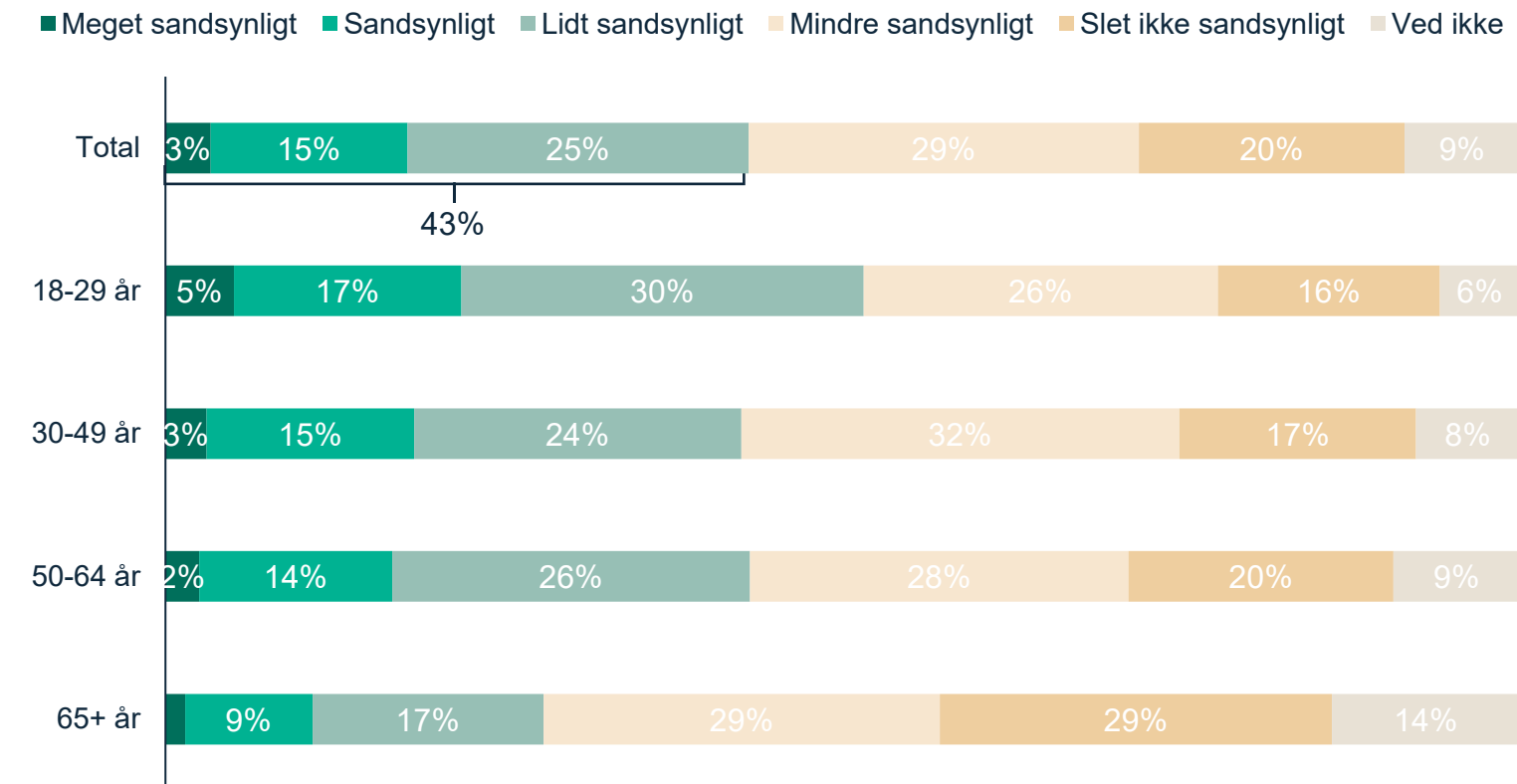
3.3 Potential

Sandsynligheden for at udføre frivilligt arbejde

Lidt over 4 ud af 10 borgere, som ikke er frivillige i dag, angiver, at de sandsynligvis vil udføre frivilligt arbejde det næste år. Det gør sig særligt gældende blandt for unge

Borgernes ønske om at være frivillig

? *Hvor sandsynligt er det, at du vil udføre frivilligt arbejde inden for det næste år?¹*



Som tidligere angivet, er det 57 pct. af borgerne i Aarhus Kommune, som ikke har udført frivilligt arbejde inden for de seneste 12 måneder. Til højre ses disse borgeres vurdering af, hvor sandsynligt det er, at de vil udføre frivilligt arbejde inden for det næste år.

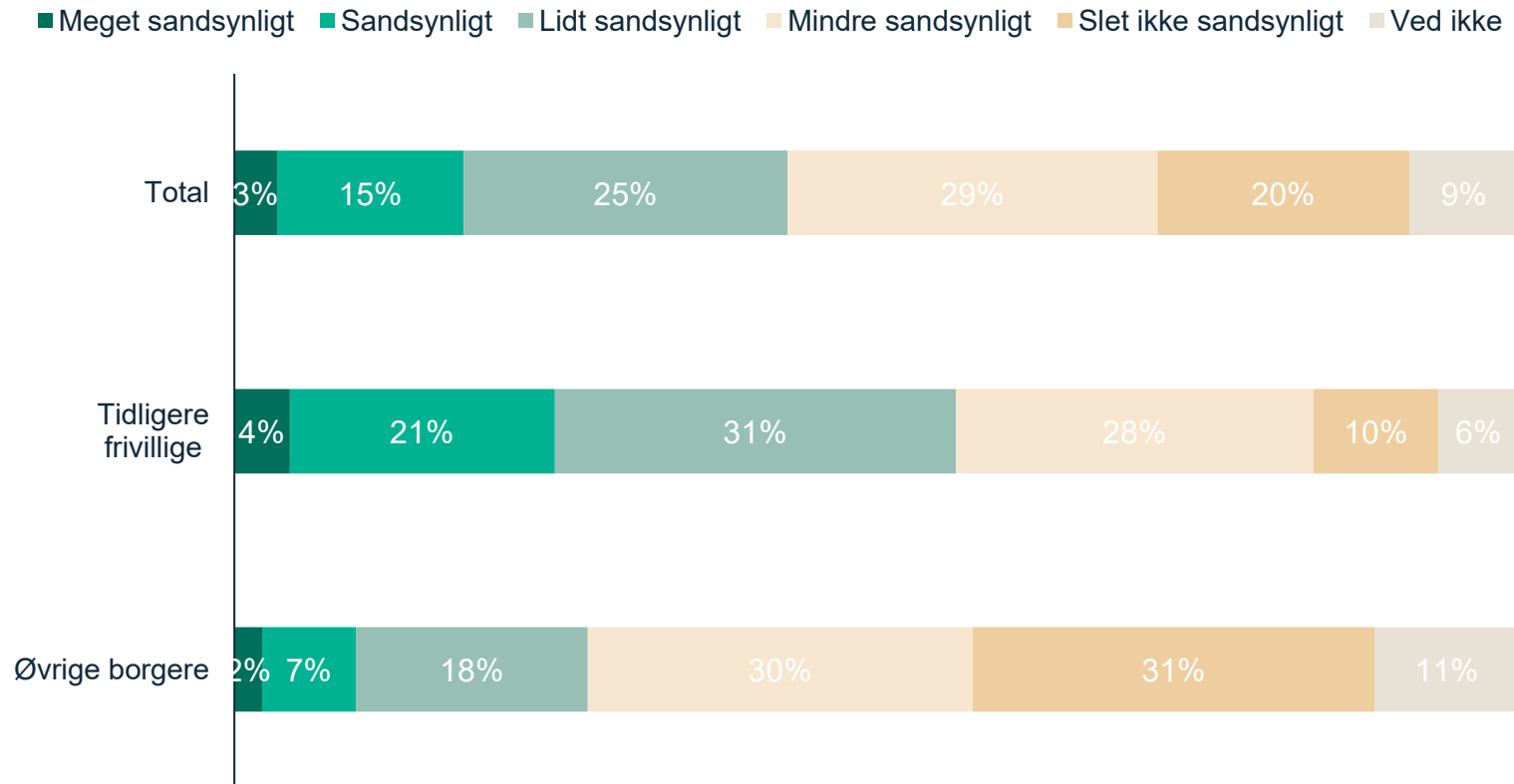
- På tværs af aldersgrupperne er det 43 pct., som angiver, at det er sandsynligt, at de vil udføre frivilligt arbejde inden for de næste 12 måneder.
- Der er dog relativt store forskelle mellem aldersgrupperne. De unge mellem 18 og 29 år udtrykker den største sandsynlighed for at udføre frivilligt arbejde inden for de næste 12 måneder, mens den mindste andel er hos de 65+ årige.
- Dermed er der stort potentiale for at rekruttere frivillige blandt den yngre befolkning i Aarhus Kommune.

Sandsynligheden for at udføre frivilligt arbejde

Det er særligt de tidligere frivillige, som angiver, at det er sandsynligt, at de vil udføre frivilligt arbejde indenfor det næste år

Borgernes ønske om at være frivillig

? *Hvor sandsynligt er det, at du vil udføre frivilligt arbejde inden for det næste år?*

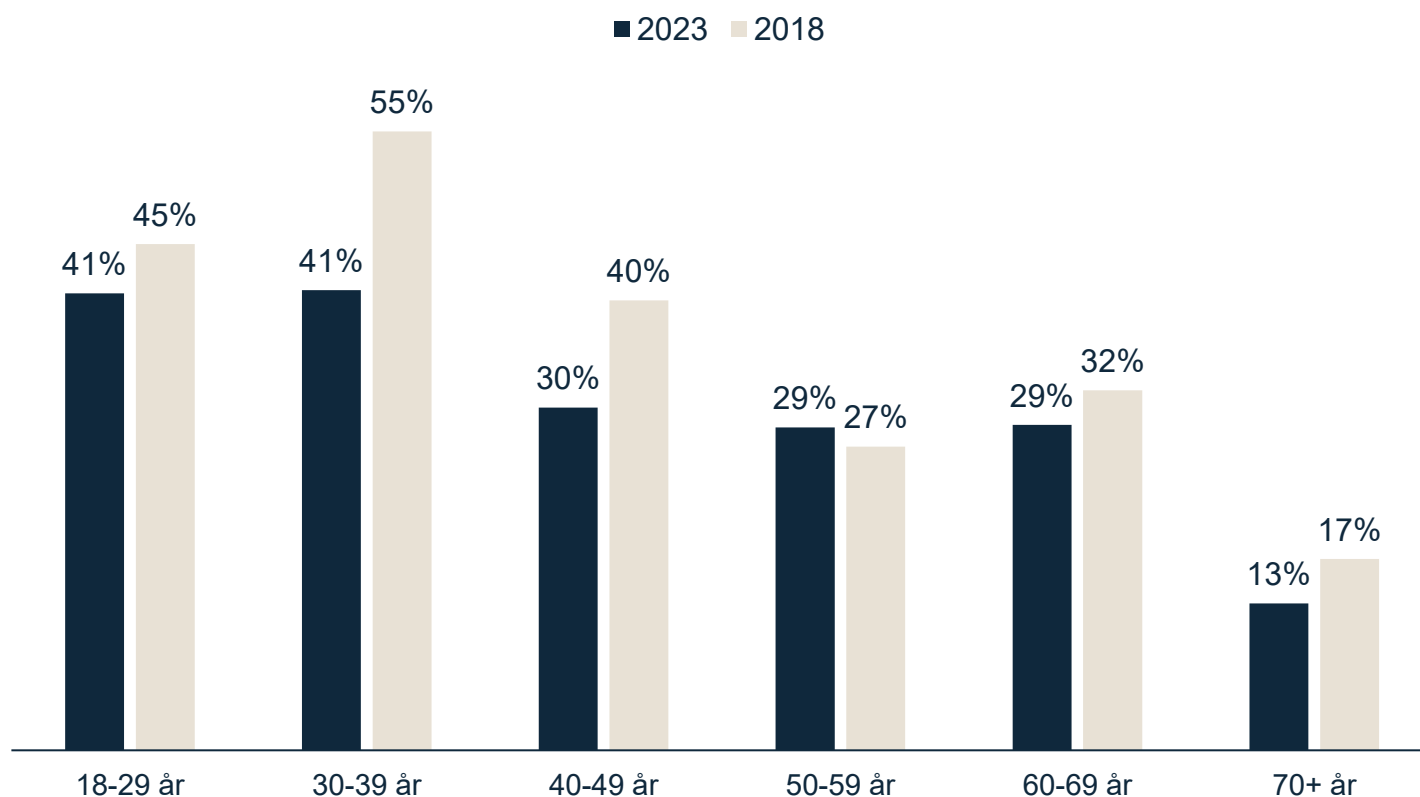


- Udover at det er de unge, som i højest grad giver udtryk for, at det er sandsynligt, at de vil udføre frivilligt arbejde det næste år, gør det samme sig gældende for de borgere, som tidligere har været frivillige. Forskellen mellem tidligere frivillige og de øvrige borgere er signifikant.
- Omvendt er der også mange flere af de øvrige borgere, som angiver, at det slet ikke er sandsynligt, at de vil udføre frivilligt arbejde de næste 12 måneder.

Der er stor forskel på, om borgerne i forskellige målgrupper, vil udføre frivilligt arbejde, hvis de blev bedt om det. Det er særligt de yngre, som stemmer positivt i

Borgernes ønske om at være frivillig – andelen, som har svaret ”Ja”

? Kunne du tænke dig at være frivillig, hvis nogen bad dig om det?



Der findes mange forskellige rekrutteringsstrategier, når civilsamfundet og foreningslivet forsøger at tiltrække nye frivillige. En af det mest benyttede er at prikke folk på skulderen.

- Det er særligt borgere mellem 18 og 39 år, som svarer ja til, at de vil udføre frivilligt arbejde, hvis nogen bad dem om det, hvor 41 pct. angiver ja.
- For de 40-49 årige er det cirka 30 pct. og for de 70+ årige er det 13 pct.

“ Den mest effektive måde at få folk engageret er jo den personlige opfordring, men det er jo også måske den sværeste. Den næstbedste er måske at være der, hvor dem man gerne vil rekruttere, er, det at lave samarbejde med de organisationer hvor børnene, ungdommen, de studerende er. Fordi det kan være en stor barriere i at gå ind til noget man ikke kender, og hvor man ikke kender kulturen.

- Repræsentant

3.4 Barrierer for at udføre frivilligt arbejde

Omkring halvdelen af borgerne i Aarhus mener, at det er nemt, sjovt og tilgængeligt at være frivillig i Aarhus

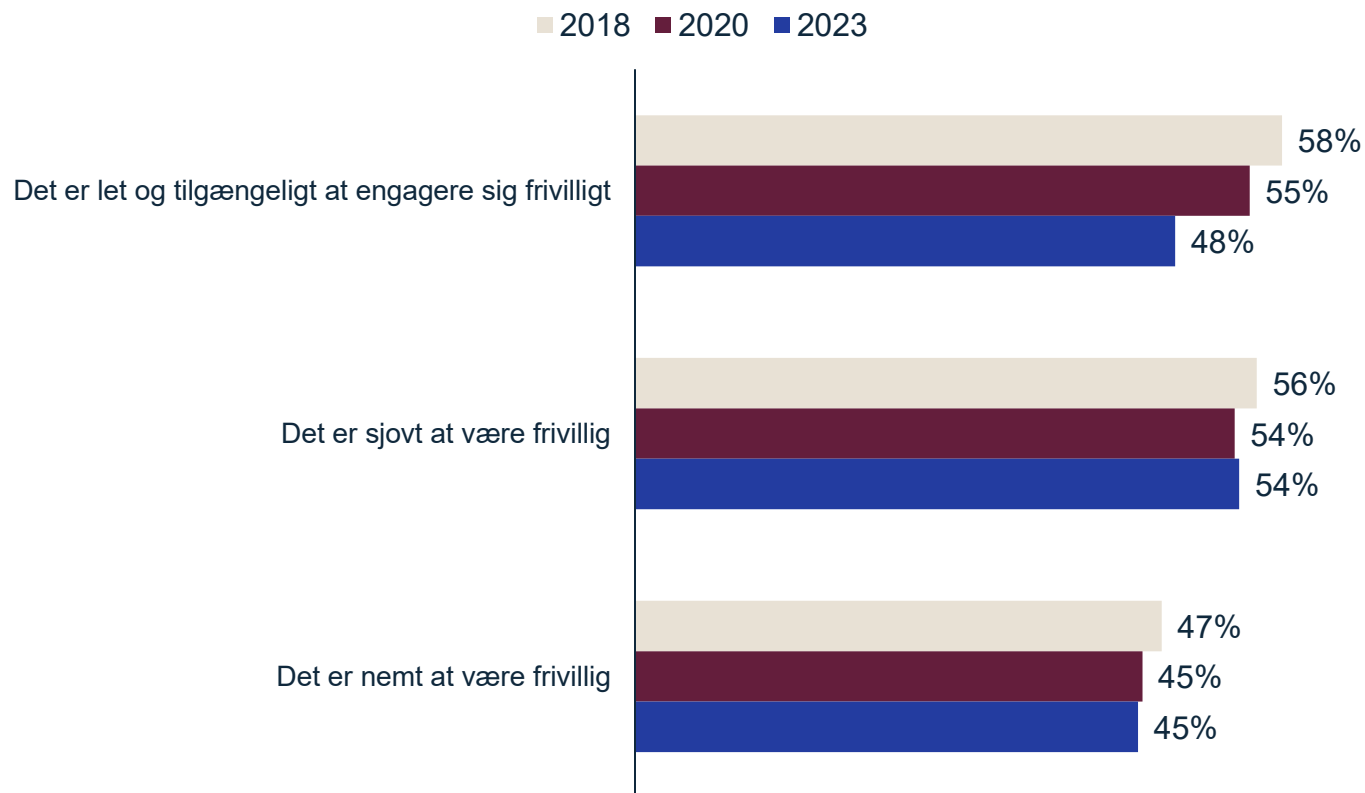
Inden vi ser på, hvilke barrierer borgerne oplever for at udføre frivilligt arbejde, fremgår borgernes vurdering af, om det er nemt, sjovt og tilgængeligt at være frivillig i Aarhus Kommune til højre.

- Overordnet set synes omkring halvdelen af borgerne i 2023, at det er nemt, sjovt og tilgængeligt at være frivillig i Aarhus.
- Det er næsten samme niveau som i 2018 og 2020, men andelen, som mener, at det er let og tilgængeligt er faldet signifikant med 10 procentpoint siden 2018.

På næste side fremgår borgernes forslag til, hvordan det kan blive nemmere, sjovere og mere tilgængeligt at være frivillig i Aarhus.

Borgernes holdning til det at være frivillig – Enig og delvist enig

? Oplever du, at...



For at gøre det nemmere, sjovere og mere tilgængeligt at være frivillig i Aarhus foreslår borgerne, at der tilvejebringes og kommunikeres mere information

Forslag til hvad der kan gøre det nemmere, sjovere og mere tilgængeligt at være frivillig

? Hvordan kan det blive nemmere, sjovere og mere tilgængeligt at være frivillig i Aarhus Kommune?



Borgerne er blevet spurgt om, hvordan det kan blive nemmere, sjovere og mere tilgængeligt at være frivillig i Aarhus Kommune.

Til venstre fremgår en kodning af de åbne besvarelser, som borgerne har angivet.

- Det forslag, som nævnes flest gange af borgerne, er, at der skal være mere information om at være frivillig.
- I forlængelse heraf ønskes der også en oversigtsportal over alle frivillige foreninger/arrangementer samt en mere personlig opfordring – f.eks. på sociale medier eller på mail.

” Oplysningsfora om hvor, hvem og hvordan man tilmelder sig til de mange muligheder, der er - ikke alle har let ved/interesse i at være opsøgende. Man kan fortælle "den gode historie/oplevelse" og have en "frivillig-dag" i Aarhus kommune.
- Kvinde, 61 år¹

Selvom der er mange borgere, som gerne vil udføre frivilligt arbejde i den nærmeste fremtid, er der nogle klare barrierer, hvor tid og kompetencer er de største

35%

oplever udfordringer med personlige- eller professionelle kompetencer, sygdom eller alderdom.



Kompetencer

100%

oplever at have for mange ting i deres privatliv, for travlt på arbejdet, geografi eller ikke at brænde for en sag.



Tid og interesse

14%

mener, at frivillige opgaver tager opgaver fra ansatte, er grundlæggende imod frivilligt arbejde eller føler, at frivilligt arbejde ikke gør en forskel.



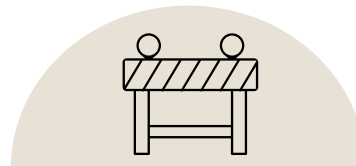
Modstand mod frivillighed

12%

oplever at frivillige fællesskaber er lukkede, deres indsats ikke bliver påskønnet nok eller tidligere har haft dårlige oplevelser med frivilligt arbejde.



Oplevelser af og med frivillighed



Borgerne oplever at have for lidt tid til at kunne engagere sig i frivilligt arbejde. Derudover oplever en del også, at sygdom/handicap og alder som en barriere

Når man ser på, hvilke barrierer, der er for at engagere sig frivilligt i Aarhus, kan de deles op i barrierer, som civilsamfundet og Aarhus Kommune ikke kan gøre noget ved, og barrierer, som kan imødekommes.

- De to største årsager til, at de frivillige og tidligere frivillige angiver, at de har for mange ting i deres privatliv, eller har for travlt på arbejdet til at udføre frivilligt arbejde.
- Barrierer, som relaterer sig til ressourcer og kompetencer, og som dermed kan imødekommes, er sygdom/handicap, alder og personlige- og faglige kompetencer. Sidstnævnte opleves særligt af borgere, som aldrig har udført frivilligt arbejde.

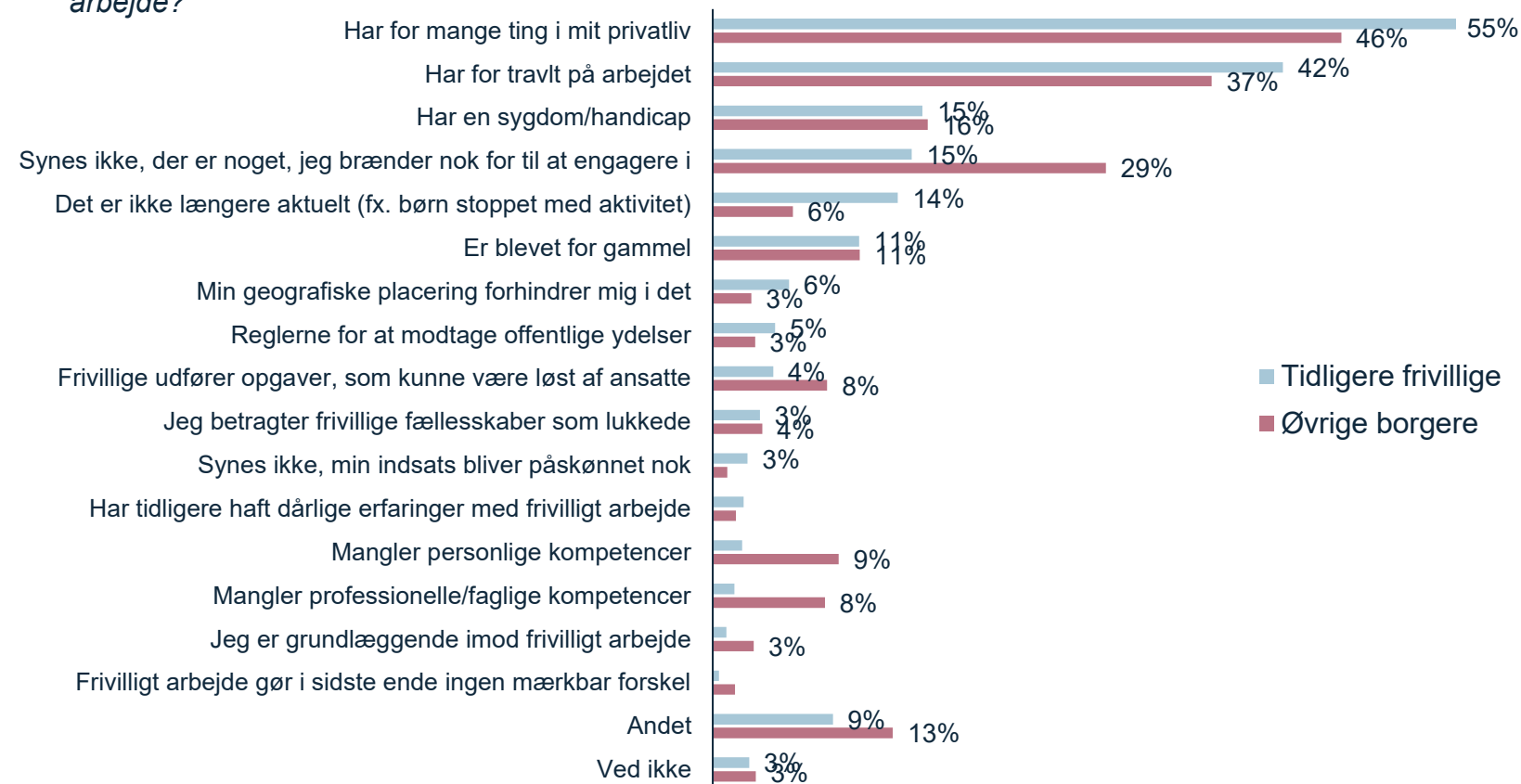


Der er nogle grupper der ikke findes foreninger for, jeg tror der er nogle grupper der mangler en frontperson til at understøtte det, og det er mange udsatte grupper. De kan ikke overskue at selv skulle planlægge det, og de har brug for nogen der gider at oprette et CVR-nummer eller en bankkonto

- Repræsentant

Barrierer for at udføre frivilligt arbejde for tidligere frivillige og øvrige borgere¹

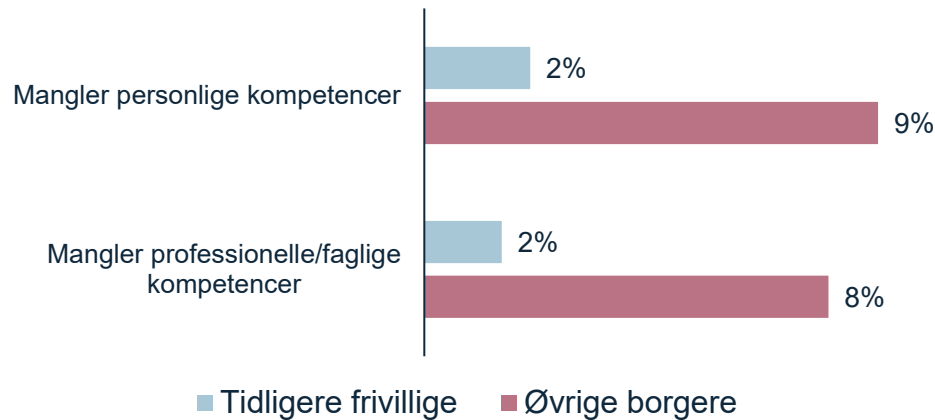
? *Hvad er årsagerne til, at du ikke har udført frivilligt arbejde indenfor det seneste år/aldrig har udført frivilligt arbejde?*



Borgere, der aldrig har været frivillige, oplever det som en barriere, at de ikke har personlige eller faglige kompetencer – men civilsamfundet er en arena for læring

Ikke-frivillige er bange for at mangle personlige og faglige kompetencer

? *Hvad er årsagerne til, at du ikke har udført frivilligt arbejde indenfor det seneste år/aldrig har udført frivilligt arbejde?*



Men kompetenceudvikling er en stor del af civilsamfundet!

Men frivilligheden giver rum til eksplorativ udvikling

- I interviews med frivillige og repræsentanter fra civilsamfundet bliver det tydeligt, hvor vigtigt kompetenceudvikling er for de frivillige.
- Samtidig opleves det som nemmere at udvikle kompetencer i et frivilligt engagement, fordi man kan have en eksplorativ udvikling og lege med opgaverne. Der er ikke det samme pres for at præstere som i erhvervslivet.

“ I foreninger får man mulighed for at udvikle kompetencer på en anden måde end i virksomheder. Der er rum for at lege og prøve ting af, selv om man ikke har kompetencerne. Man bliver jo bare spurgt og så er det lidt learning-by-doing.

- Frivillig

“ Jeg føler virkelig man har mulighed for en eksplorativ udvikling. Fordi alle har forskellige kompetencer, får man også hjælp af svært kompetente mennesker, selvom man måske laver noget helt nyt.

- Frivillig

4. Civilsamfundet indefra

I dette kapitel præsenteres de kvalitative indsigter, som er opnået gennem samtaler med et udvalg af repræsentanter og frivillige fra civilsamfundet. Formålet med kapitlet er at give et indblik i, hvordan civilsamfundet opfatter frivillighed, motivationer samt samarbejdet med kommunen og mellem civilsamfundsorganisationer.

Civilsamfundet blev hårdt ramt af Corona, men er nu stærkere tilbage

Forsamlingsforbud og manglende rekruttering

Under Corona var forsamlingsforbuddet rigtig svært for civilsamfundet. Da man ikke kunne mødes fysisk, blev rekruttering og fastholdelse sværere. Nogle foreninger har oplevet at digitale møder kan fungere i nogle situationer (som for unge med angst), men alle erfarer, at det fysiske møde er det bedste.

” I de her lange perioder med nedlukning har man været dobbelt udfordret, dels fordi man ikke havde opgaver til de eksisterende frivillige, og at de derfor begyndte at sive, og dels fordi man ikke kunne rekruttere nye frivillige – det er jo et flow som alle foreninger er afhængige af. Vi er afhængige af at kontinuerlig rekruttere nye frivillige.

- Repræsentant

Civilsamfundets betydning

Samtidig viste Corona, hvor vigtig civilsamfundet er for de frivillige og dem, der har brug for hjælp. De frivillige blev bekræftet i, at det arbejde de laver, har en betydning samtidig med, at de også blev bekræftet i, at det er vigtigt for dem at engagere sig i civilsamfundet.

” Der var en stolthed ved at kunne fortsætte med at give noget i en krisesituation og være med til at lave nye løsninger. Man står tilbage med en ide om, at vi har en kreativitet og engagement som man kan tage med videre, og det giver en styrke.

- Repræsentant

Fortsatte udfordringer med rekruttering

Rekrutteringen er dog lidt mere ramt. Nogle foreninger er tilbage på samme rekrutteringsniveau som tidligere, mens andre stadig kan mærke konsekvenserne af, at der har været et rekrutterings-stop. Problemer med rekruttering er dog ikke store, og foreningerne er vant til, at rekruttering er nemmere eller sværere i perioder.

” Jeg vil sige, at der stadig er lidt et efterslæb, men det, vi hører fra foreningerne nu, er, at man er stille og roligt er ved at komme op i kadence igen. Men det er stadig noget, der fylder, fordi der er stor konkurrence om de frivillige.

- Repræsentant

Økonomiske udfordringer

Dertil oplever mange foreninger, at deres økonomi blev ødelagt under Corona. Dog meddeler respondenterne, at foreningerne er tilbage på samme niveau som inden Corona. Det er ingen foreninger, som stadig mærker efterslæb efter den svære økonomiske situationen under Corona.

” Corona smadrede vores økonomi totalt, fordi man ikke kan holde aktiviteter og ikke fik hjælpepakker. Men det er helt klart tilbage på normalt niveau nu.

- Repræsentant

Samarbejdet med kommunen opfattes som godt, og civilsamfundet ser at Aarhus Kommune har fokus på deres behov – samtidig er der rum for forbedring

Situation

- Kommunen tager civilsamfundet alvorligt.
- Nogle administrative krav kan man ikke komme udenom.
- De frivillige er ikke engageret for at lave administrativt arbejde.
- Kommunen er både koordinator og facilitator for den frivillige indsats.



Der er mange gode takter, men vi er ikke helt i mål- fordi der stadig er nogle administrative udfordringer. Men civilsamfundet bliver inviteret ind.

- Repræsentant

Udfordringer

- Samarbejdet med kommunen er på kommunens præmisser.
- Definitionsmagt for projekterne, mht. målsætninger, midler og proces ligger hos kommunen.
- Der er mange indgange til kommunen gennem forskellige magistratsafdelinger.
- Magistratsafdelingerne har forskelligt fokus på og erfaring med frivillighed, der er forskellige økonomiske vilkår og kontakten til kommunen afhænger af forvaltningens værdigrundlag.
- Vage politiske målsætninger skaber målforskydning.



Penge går tit til det der er på den politiske agenda, og dermed har de definitionsmagt for hvilke projekter, der får støtte.

- Repræsentant



Det er jo også et politisk mål at det skal være nemt, men samtidig er der nogle barrierer i administrationen. Det er næsten en umulig opgave at få mindsket de administrative opgaverne, fordi det altid ændrer sig.

- Repræsentant

Løsningsforslag

- Samarbejde med kommunen skal bygge på fællesskab.
- Gensidig afhængighed mellem kommune og civilsamfund, samtidig som de er adskilte.
- Indledende oversigt over kontaktpersoner i magistrater (ifm. forskellige sager), midler og støtte.
- Kommunen kan tage mere af det administrative ansvar – færre midler bruges på administrative opgaver i foreningen.
- Foreningslivet vil være projektledere og have definitionsmagt for projektet.
- Initiativet skal komme fra civilsamfundet (bottom-up).



Kommunen skal ikke ud at aktivere borgerne. De skal ud og se, hvad borgerne selv er aktive med.

- Repræsentant



Civilsamfundet og kommunen skal stå sammen og blive ved at stå endnu mere sammen. Men vi skal stadig respektere, at vi er forskellige enheder, og at vi ikke kan tvinge hinanden til noget.

- Repræsentant

Kommunens fokus på civilsamfundet er påskønnet af respondenterne, men der er stadig rum for forbedring

Situation

- Kommunen opfattes generelt som en god samarbejdspartner, der tager civilsamfundet alvorligt og inviterer til dialog.
- Der er nogle administrative krav, man ikke kan komme udenom, og det har foreningerne forståelse for.
 - Kommunen forsøger at gøre det lige og retfærdig for alle, men samtidig opleves det som udfordrende. De frivillige er ikke engageret for at lave administrativt arbejde.
- Kommunen har både egne kommunale frivillige og samarbejder med civilsamfundet – dermed bliver kommunen både koordinator og facilitator for den frivillige indsats.

“

Civilsamfundet er kommet på agendaen i meget større grad hos kommunen, og de er meget mere åbne og lydhøre for samarbejde mellem civilsamfund og kommune.

- Repræsentant

“

Det, der så er det triste ved historien, er, at kommunen gør et godt forsøg på at gøre det rimeligt og retfærdigt for alle. Der er jo ikke nogen ond hensigt i det. Det er bare komplekst.

- Repræsentant

“

Det ville blive nemmere at være frivillig, om der var mindre bøvl, at tingene bare glider uden, at de er komplekse eller for bureaukratiske. Hvis samarbejdet med kommunen er svært, så kan det være med til at dræbe engagementet.

- Frivillig

Respondenterne fremhæver at kommunen har definitionsmagt i projekter og at der er mange forskellige indgange til kommunen, som noget der skaber udfordringer...

Udfordringer

Samarbejdet med kommunen opleves for nogle som værende på kommunens præmisser, og det kan nogle gange opleves som om, at der kommer en bestillingsopgave fra kommunen. Foreningerne skal så passe ind i systemet for at få støtte.

- I tråd med dette er det ofte respondenternes erfaring, at kommunen har definitionsmagt for projektet, mht. målsætninger, midler og proces.

Respondenterne oplever udfordringer knyttet til magistratsafdelingerne og den interne organiseringen af disse.

- Der er forskellige økonomiske vilkår fra område til område.
- Magistratsafdelingerne har ikke nødvendigvis den samme forståelse af frivillighed, og det opleves ikke som om, at frivillighed har den samme prioritet i alle afdelingerne. Kontakten til kommunen afhænger af forvaltningens værdigrundlag.
- Det opleves, at ansatte ved kommunen får succes, hvis de selv laver frivillige initiativer, og dermed bliver de en "konkurrent" til de frivillige organisationer.

Nogle af respondenterne nævner, at det virker som om, at den politiske målsætning til tider er vag, hvilket betyder, at det er op til forvaltningen selv at tolke rammerne for de politiske målsætninger. Man oplever derfor, at der kan opstå en målforskydning.

“

Kommunen kan nogle gange komme med noget, der ligner bestillingsarbejde, og det kan foreningerne slå sig lidt på. Det dræber engagementet.

- Repræsentant

“

Det er rigtig svært at finde ud af, hvorhenne man skal henvende sig og man kan godt opleve, at ens sag strander på et skrivebord, fordi der er manglende samarbejde mellem afdelinger i en så stor kommune.

- Repræsentant

“

Hvem skal man kontakte, hvem står for booking, hvem står for at betale, hvis der skal bygges noget på bygningen? Det er bare en jungle, fordi det ikke er ens, men det er ikke af ond vilje.

- Repræsentant

“

Den største udfordring er diskursen om, at "kan i ikke bare bage noget kage og køre en tur med de gamle", at det ikke kræver særligt meget – men det gør det faktisk.

- Frivillig

...Samtidig har respondenterne mange konkrete løsningsforslag for hvordan man kan forbedre samarbejdet mellem kommunen og civilsamfundet

Løsningsforslag

- Civilsamfundets grundsten er fællesskab, og derfor mener flere af respondenterne, at samarbejdet med kommunen også bør bygge på fællesskab. Det skal være gensidig afhængighed med forståelse for, at civilsamfundet og kommunen er adskilte, og kan forskellige ting.
- Der er et ønske om en nem oversigt/portal over, hvem man skal kontakte i de forskellige magistratsafdelinger ifm. forskellige sager, hvilke midler man har mulighed for at søge og hvilken støtte man kan få hos kommunen – gerne i form af et intro-brev når man starter en forening.
- Selv om nogle administrative krav er ufravigelige, kan kommunen tage mere af den administrative byrde, da de frivillige ofte mister engagement, når de møder en mur af administrative opgaver. Det kan føre til, at værdien af foreningens arbejde øges, hvis færre midler bruges på administration.
- Foreningslivet vil også gerne være projektledere og have definitionsmagt på projekter.
- Der er også et ønske om, at initiativet skal komme fra civilsamfundet og ikke kommunen. En respondent formulerer det således: "Kommunen skal ikke ud at aktivere borgerne. De skal ud og se, hvad borgerne selv er aktive med."



Nogle ting er latterlige andre er meningsfulde. Det er også noget med kontrol og tillidsaksen. Hvornår skal vi sørge for meget kontrol ift. det vi som kommune bidrager med, og hvornår skal vi være villige til at tage en risiko.

- Repræsentant



På den ene side vil Aarhus Kommune at civilsamfundet kan løse nogle opgaver. Det er civilsamfundet ind mod kommunen. Kommunens opgave den anden vej bør være at understøtte så meget borgerdrevet aktivitet som muligt, for det er borgernes samfund.

- Repræsentant



Noget af det, vi har ønsket, er en enkelt indgang til kommunen, at man havde en enkelt kontaktperson i kommunen, så man ikke bliver sendt rundt alle mulige steder. Eller at man havde en god oversigt over, hvem man kunne kontakte som frivillig.

- Repræsentant

Dybdeinterviewerne afdækker også flere konkrete forslag til hvordan det kan blive nemmere at være frivillig i Aarhus Kommune

"Lad vær med at tro, at de selv som kommune skal lave så meget frivillighed. Søg hellere ud til de frivillige organisationer, som allerede laver de opgaver, som kommunen er ved at opfinde. Det presser på de frivillige organisationer. Der skal være nogle enkle procedurer for, hvordan man får kontakt med den rigtige person – de frivillige er jo ikke frivillige for at snakke med kommunen. De er engageret i en sag"

- Frivillig

"Når kommunen snakker med de frivillige, så får de jo en forståelse for deres situation"

- Repræsentant

"Jeg tror vi er nødt til at have en diskussion og forståelse for, at det koster økonomisk at have frivillige"

- Frivillig

"Det er vigtigt at det bliver overvejet, hvordan civilsamfundet bliver påvirket"

- Repræsentant

"Kommunen skal forstå, at de ikke ejer civilsamfundet, at de ikke bare kan bede os om at gøre noget. At civilsamfundet ikke er nogens ejendom. Civilsamfundet er civilsamfundet og kommunen er kommunen"

- Frivillig

"Det er tåbeligt, at man som nyuddannet og arbejdsledig ikke må bruge sin tid på at være frivillig"

- Repræsentant

"Hvis man nu kunne få et velkomstbrev med 'Velkommen til Aarhus' frivillige netværk med information om muligheder, ville det være rigtig godt"

- Repræsentant

"Noget jeg tror på, der kunne gøre det nemmere, er, at man finder de der lokale modeller, hvor forholdet mellem tillid og ejerskabet og ansvaret ligger hos de frivillige."

- Repræsentant

"I Odense har de prøvet mundtlige ansøgninger i stedet for skriftlige, og har gode resultater. Det er jo også noget, der lemper den bureaukratiske byrde"

- Repræsentant

Respondenterne henviser til udfordringer, der optræder på individniveau, foreningsniveau og på kommunalt niveau

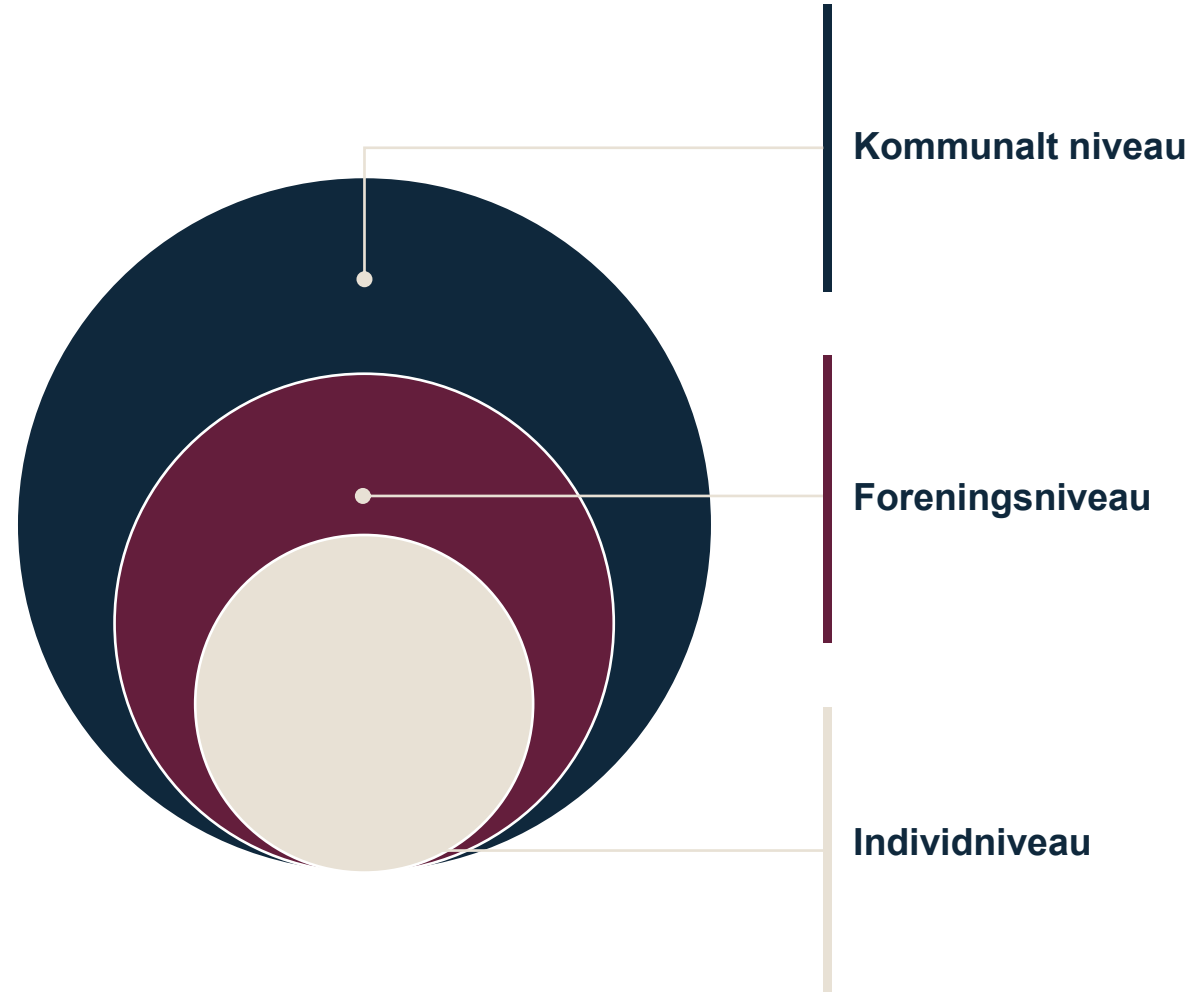
Udfordringer på alle niveauer påvirker den enkelte frivillige

- Selv om udfordringer kan inddeles i forskellige niveauer, påvirker de stadig den enkelte frivillige.
- Usikker økonomi eller dårlig adgang til lokaler kan mærkes af den enkelte frivillige, da de ikke kan være sikre på, om foreningen findes om et år, og dermed kan der opstå en barriere for engagement.
- Administrative udfordringer kan også erfares af de frivillige, da bestyrelsen ikke får mulighed for at udføre de kerneopgaver, de har – som er med til at styrke foreningen.

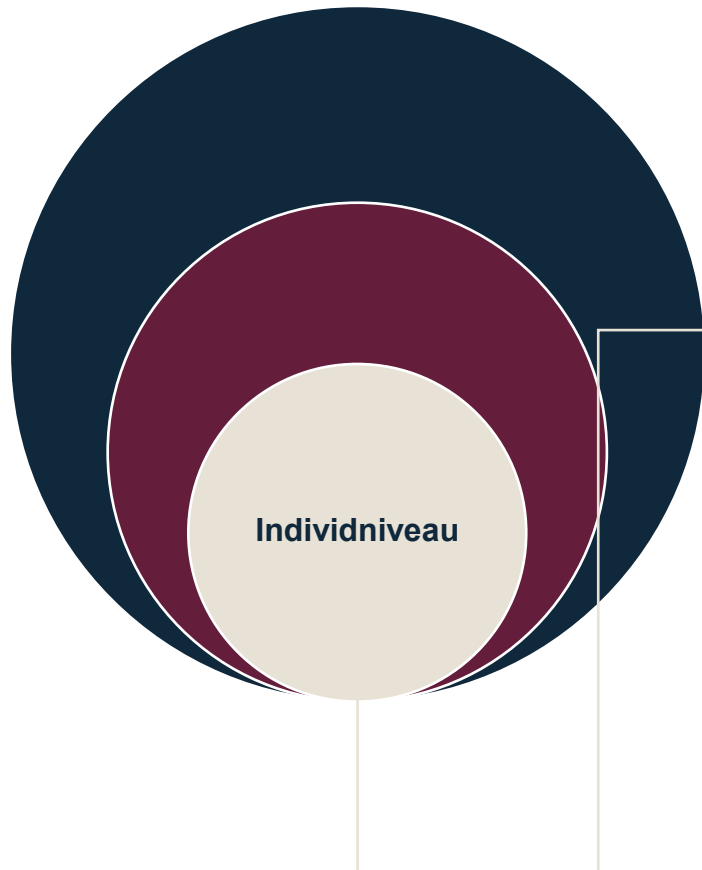


Usikkerhed i lokaler, midler og støtte påvirker os frivillige. Hvor meget er man så selv villig til at investere i et foretagende som måske ikke er der om et halv år eller et år. Hvad skal der så ske?

- Frivillig



På individniveau er de største udfordringerne, at man ikke skal overengagere sig, samt at det typisk er de samme, der bliver spurgt hver gang



Den vigtigste udfordring på individniveau er, at man ikke overengagerer sig som frivillig. Ofte er der mange spændende projekter, og man skal passe på ikke at sige ja til dem alle. Det kan være vanskeligt at være den eneste eller én af få, der er engageret i foreningsdrift - de såkaldte ildsjæle.

“

I en frivilliggruppe vil der altid være nogen, der er mere engageret end andre. Det er forventeligt, men det kan skifte over til, at det ikke er lige så sjovt længere, fordi man skal bære det hele på sin egen ryg.

- Frivillig

“

Det kan være udfordrende, at selv sætte grænser for sit eget engagement, fordi der er så mange, der har spændende projekter i gang. Man kan hurtigt blive fanget af tingene.

- Frivillig

Der er en række praktiske udfordringer som f.eks., at det ofte er de samme, der bliver spurgt om at bidrage. Her mister man dem, der måske mangler et lille skub. Der er også nogle befolkningsgrupper, der falder udenfor civilsamfundet, hvis de ikke aktivt bliver inviteret ind. I tillæg er der nogle praktiske udfordringer med at være frivillig og jobsøgende, da dette tit skal godkendes af a-kassen eller jobcenteret.

“

Det er jo typisk de samme mennesker, der bliver spurgt hver gang, enten fordi de har sagt ja tidligere, eller er en bestemt type. Det er jo et problem, fordi personlig rekruttering er det, der fungerer bedst.

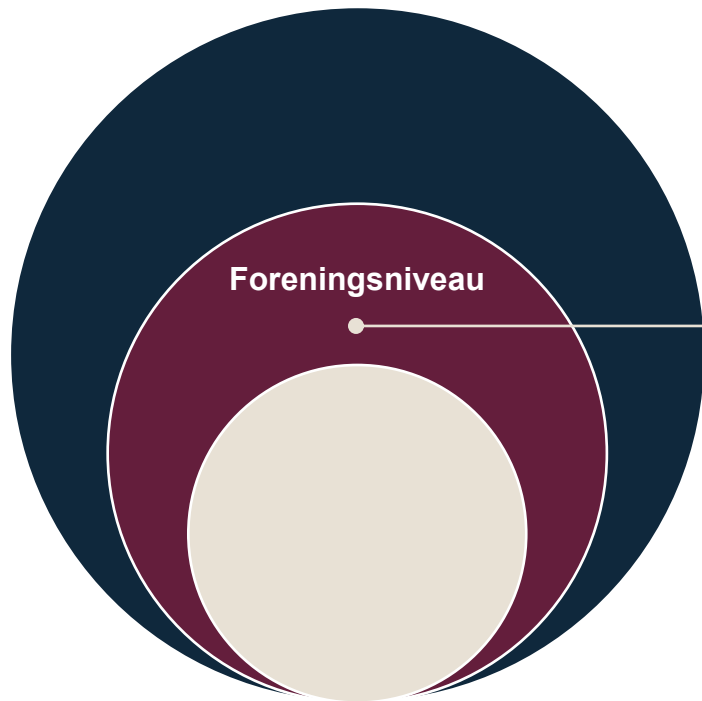
- Frivillig

“

Der er nogle bestemte befolkningsgrupper, der har ekstra brug for et prik på skulderen eller vejledning for at engagere sig frivilligt, og det gør det nemmere at engagere sig.

- Frivillig

På foreningsniveau er der mange, der oplever udfordringer med den administrative byrde og at få økonomien til at hænge sammen



De administrative krav tager ofte ilden fra de frivillige – de frivillige er gode til aktivisme og ikke administrative opgaver. Dette gælder lovgivning (som hvidvaskningsloven), at finde lokaler, indberetning til forskellige aktører (som DGI, DIF og kommunen) med forskellige nøgletal, samt at man skal have en bestemt organisering og afrapportering ifm. fondsmidler og kommunen.

“

Der er nogle lovgivninger, der rammer forkert. De er ment til at ramme nogle andre, men det rammer frivilligheden. Og det er nok fordi, lovgivningen ikke skiller mellem de små og store, og fordi der har været en masse skandaler.

- Repræsentant

“

Jeg har fået at vide af mange frivillige, at de bruger lang tid på at stå og udfylde skemaerne. Nogle siger, at de ikke gider at have de der lorte penge. Vi hæver bare i stedet kontingentet.

- Repræsentant

Økonomisk er det ret forskelligt fra forening til forening, som også hænger sammen med, om de er inkluderet i oplysningsloven eller ikke. Der er nogle, der slider med en kludetæppeøkonomi, mens andre slider med økonomi til større projekter. Få nævner problemer med CV-frivillige.

“

Den der usikkerhed og utryghed, der findes rundt økonomien, fylder meget. Man bruger meget energi på at sælge sig selv, fordi det altid er en midlertidighed i økonomien. Det er kræfter man kunne bruge anderledes.

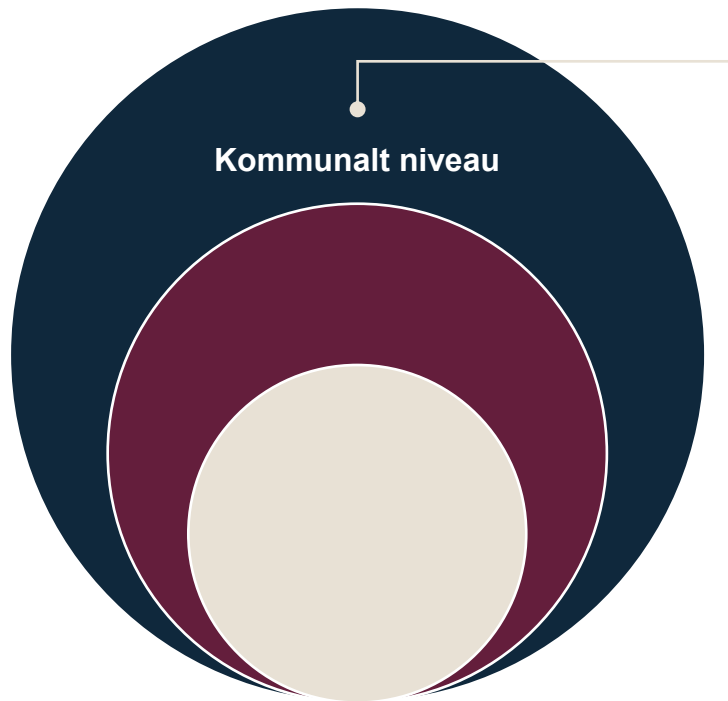
- Repræsentant

“

Det er meget forskelligt på de forskellige områder, om man skal stå med hatten i hånden, eller om man er dækket af fx oplysningslovet, og har ret på støtte.

- Repræsentant

Der er mange indgange til kommunen og det kan derfor være svært at få kontakt til den rigtige person, der også har forståelse for de frivilliges situation



Der er mange indgange til kommunen, som kan gøre det vanskeligt at vide, hvem man skal kontakte. Foreningerne kan ikke overskue alle indgange og hvem, der er ansvarlige for hvad. Nogle mener også, at kommunen kan tage mere af det administrative arbejde, så civilsamfundet kan varetage deres kerneopgaver.

“

Jeg har siddet så mange gange i en kælder et sted i Aarhus, omgivet af 15-20 aktivister, som har masser af ideer, men som var skuffede og udbrændte, fordi de ikke kunne navigere i de etablerede systemer.

- Repræsentant

“

Der er også forskelle i, hvem man snakker med fra kommunen. De frivillige kan mærke stor forskel på, om man snakker med nogen, der har rigtig meget erfaring med frivillige.

- Repræsentant

Der er også en stærk forbindelse mellem civilsamfundet og kommunen, der gør, at foreningerne tit er afhængige af kommunens økonomi for at kunne fungere. Dermed påvirker kommunens økonomi også foreningernes økonomi. Nogle respondenter udtrykker også bekymring for, at når man får ekstern funding, kan holdningsfriheden lukkes, fordi man bliver afhængig af en aktør. Derfor er det vigtigt at tillid og ejerskab ligger hos foreningerne, så de selv kan styre efter deres behov uden at skulle spørge.

“

I det øjeblik noget bliver etableret, så går det også fra at være mere frit til at være mere institutionaliseret. Ildsjælene får lyst og brug for at sige deres job op og få penge nok i det frivillige til at leve af det. Lige så snart du er afhængig af indtægterne for at holde folk i arbejde, så giver du køb på holdningsfriheden, fordi man holder fast i noget på grund af pengene. Det bliver mere komplekst, hvor man tidligere havde frihed til at sige nej til noget. Nu begynder man at gå på kompromis. Man bliver også mere låst i tankegangen, fordi man bliver en driftsorganisation.

- Repræsentant

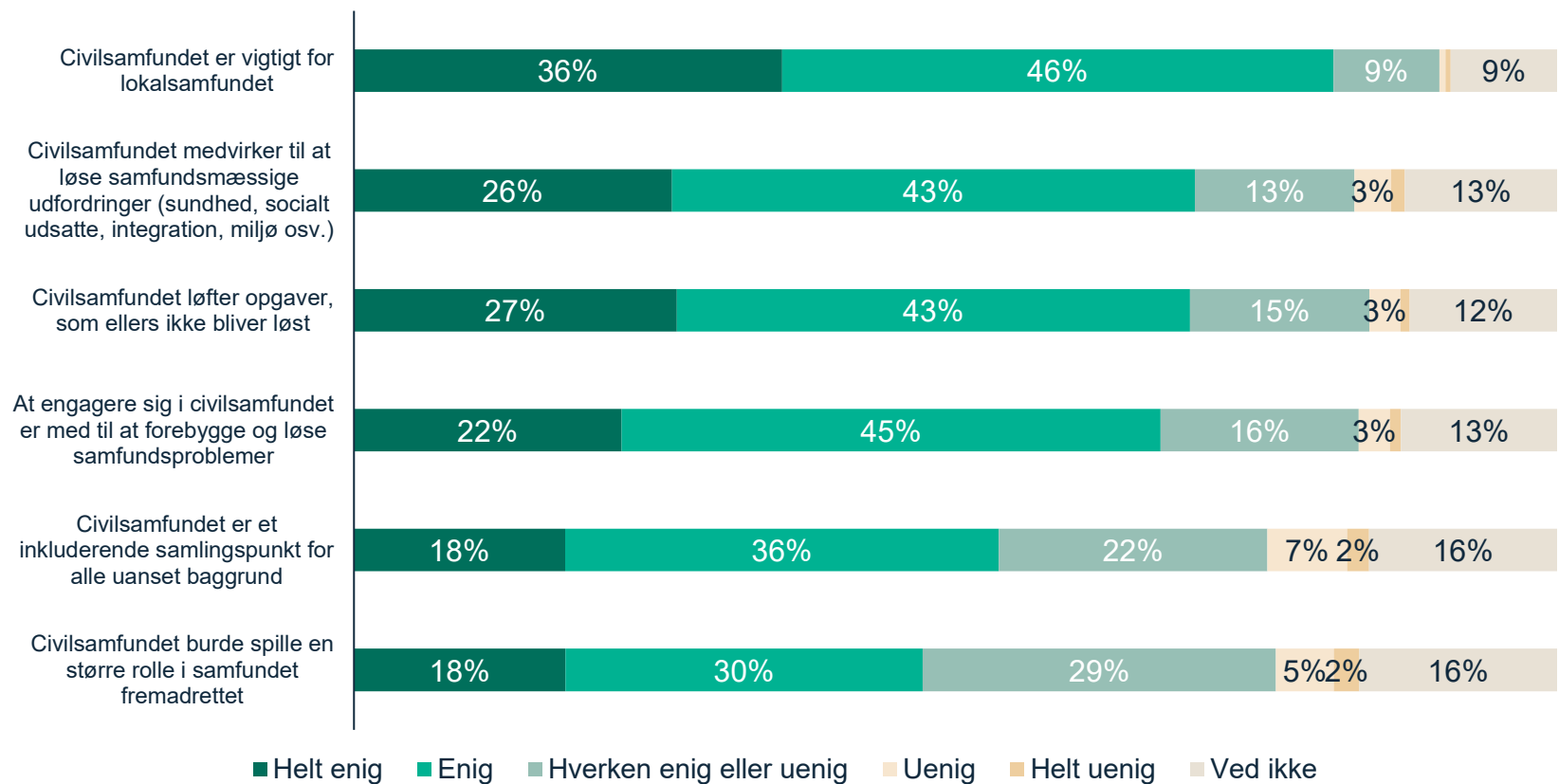
5. Hvordan det står til med medborgerskabet i Aarhus Kommune

I dette kapitel præsenteres og sammenlignes resultater fra denne undersøgelse og tidligere undersøgelser om medborgerskab i Aarhus Kommune med det formål at vise udviklingen i borgernes syn her på.

Borgerne i Aarhus Kommune synes overordnet set, at civilsamfundet er vigtig for byen, kommunen og de lokalsamfund, som Aarhus består af

Borgernes holdning til værdien af civilsamfundet og frivillighed¹

? *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?*



Langt de fleste borgerne synes, at civilsamfundet er vigtigt for lokalsamfundet.

- Samtidig mener de også, at civilsamfundet er med til at løse samfundsmæssige udfordringer og opgaver, som ellers ikke vil blive løst.
- Over halvdelen mener, at civilsamfundet er et samlingspunkt for alle uanset baggrund.
- Næsten halvdelen er enige i, at civilsamfundet burde spille en større rolle i samfundet i dag, mens 7 pct. er uenige.



Foreningslivet kan noget særligt ifm. forebyggelse men også supplement og efterværn. Man kan sagtens have behov for noget støtte, man ikke får gennem et forløb hos kommunen. **Man bliver ikke bedste ven med sin sagsbehandler**, men man kan finde det betydningsfulde fællesskab man har brug for i foreninger, selv efter endt forløb hos kommunen.

- *Repræsentant*

Civilpligt er en omdiskuteret ordning, som borgerne i Aarhus er overvejende negativ indstillet over for

Så sent som i år, har Sverige valgt at genindføre civilpligten. I Danmark har civilpligten også været på dagsordenen i større eller mindre grad de seneste år.

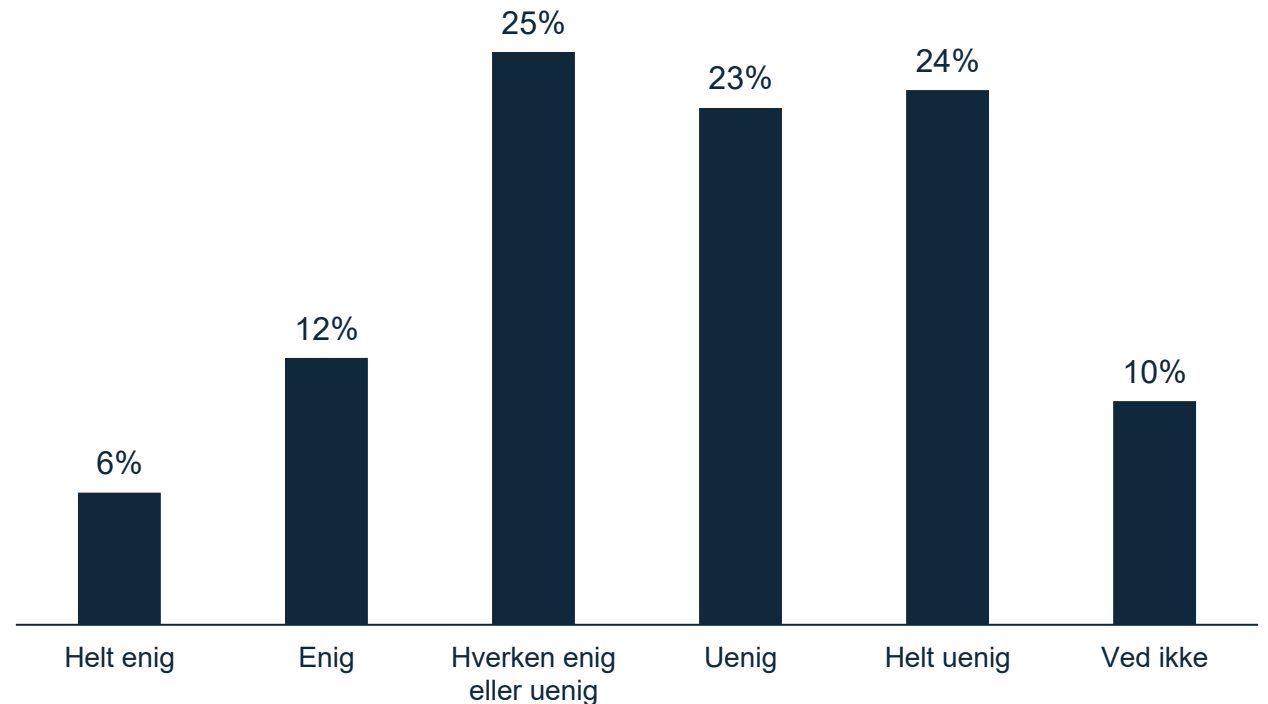
Som den civile pendant til værnepligten, vil de civilpligtige blive uddannet til at kunne støtte civile myndigheder, hvis der skulle udbryde en krisetilstand - for eksempel hvis der mangler hænder på det lokale sygehus. Der er altså tale om opgaver og kompetencer, som tilnærmelsesvis ligner dem, som dele af civilsamfundet varetager.

Borgerne i Aarhus er imidlertid ikke positivt stemte overfor idéen.

- 18 pct. af borgerne er helt enig eller enige i, at der bør indføres civilpligt i Danmark. Omvendt er 43 pct. helt uenig eller uenig. En relativt stort andel af borgerne er dog hverken enige eller uenige eller har ikke en holdning til udsagnet.
- Det er særligt frivillige (24 pct.), de 30-49 årige (21 pct.) og personer med kort- eller mellemlang videregående uddannelse (22 pct.) og lang videregående uddannelse (22 pct.), som støtter op om, at der bør indføres civilpligt i Danmark.

Aarhusianernes holdning til civilpligt

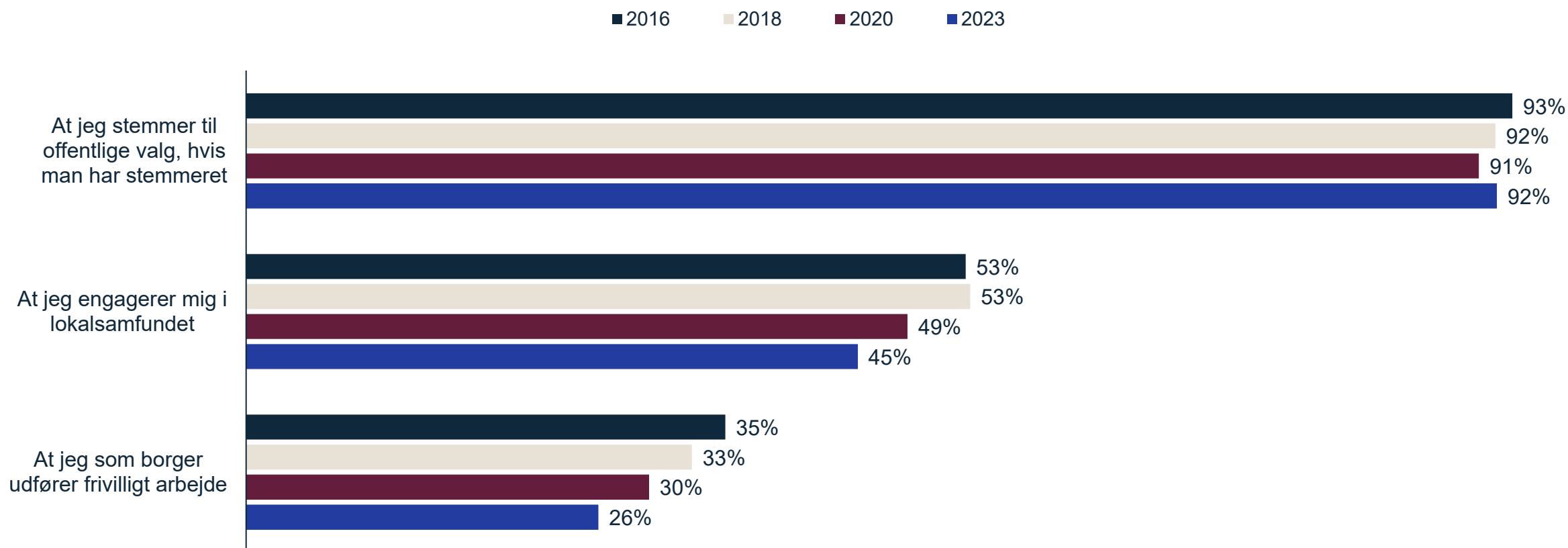
? Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? – Der bør indføres civilpligt i Danmark



Flest borgere mener, at det er vigtigt at stemme til valg for at være en god samfundsborger, men mange mener også det er vigtigt at engagere sig i lokalsamfundet

Aarhusianernes opfattelse af, hvad der udgør en god samfundsborger – Yderst vigtigt og vigtigt

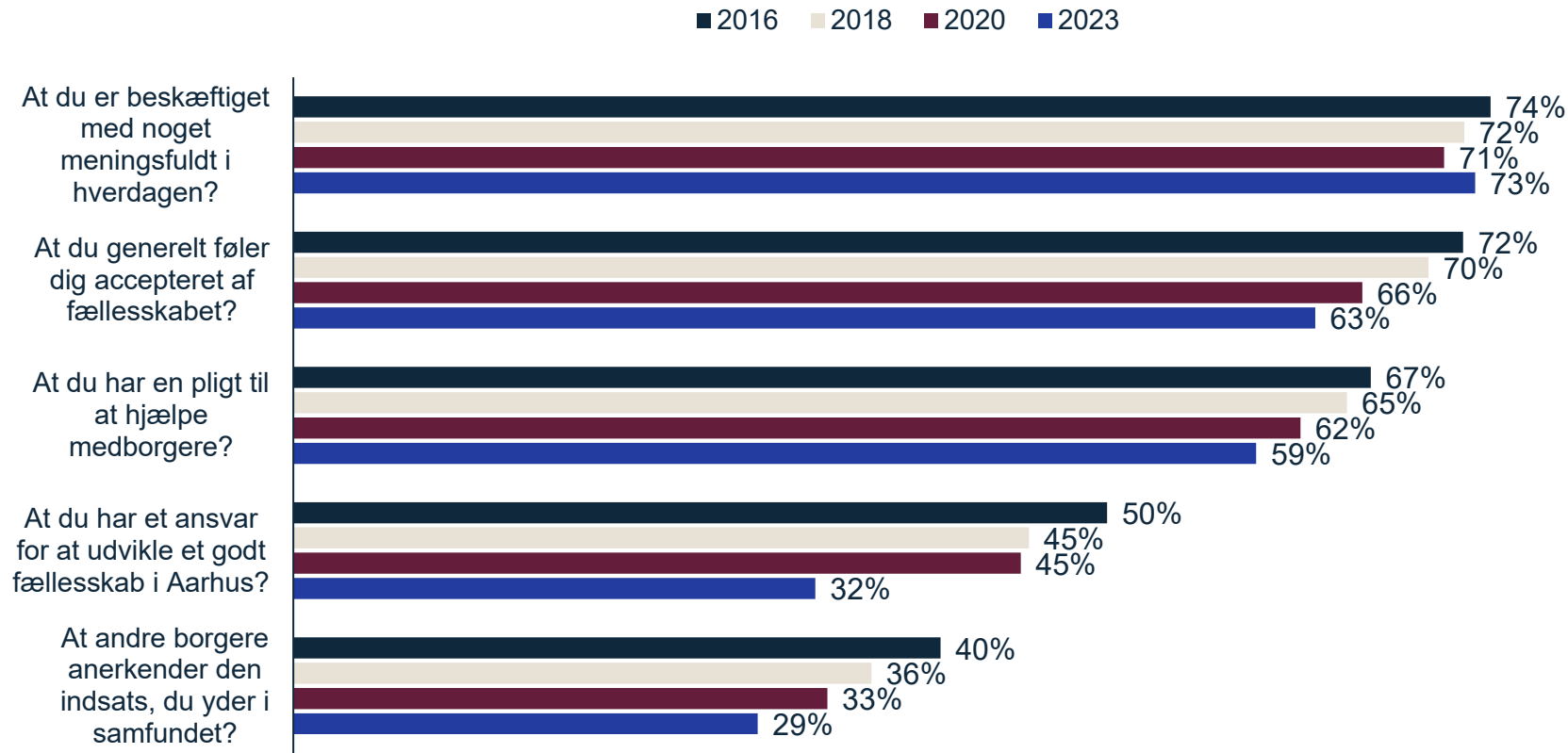
? *Hvor vigtige er følgende udsagn for at være en god samfundsborger?*



Borgerne er i høj grad beskæftiget med noget meningsfuldt i hverdagen, føler sig accepteret af fællesskabet og føler på en pligt til at hjælpe medborgere

Aarhusianernes følelse af fællesskab og mening – I meget høj grad og i høj grad

? I hvilken grad føler du...



Overordnet set føler størstedelen af borgerne i 2023, at de er beskæftiget med noget meningsfuldt i hverdagen, at de føler sig accepteret af fællesskabet samt at de føler en pligt til at hjælpe medborgere. En del færre borgere føler, at de har et ansvar for at udvikle et godt fællesskab i Aarhus, og at de føler sig anerkendte for den indsats, de yder i samfundet.

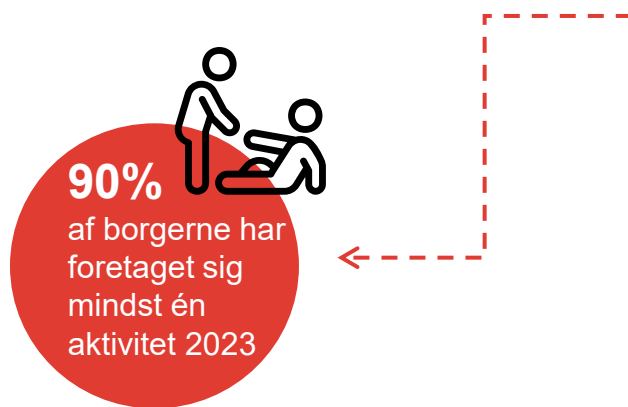
Når der sammenlignes med tidligere målinger, er andelen af borgere, som i meget høj grad og i høj grad erklærer sig enig med spørgsmålene faldet for næsten alle spørgsmål.

- Dette gør sig særligt gældende for, om borgerne føler et ansvar for at udvikle et godt fællesskab i Aarhus, hvor der er sket et fald på 13 procentpoint fra 2020 og 2023 og et fald på 18 procentpoint mellem 2016 og 2023. Dette er statistisk signifikante fald.
- Ligeledes ses der signifikante fald ved, om borgerne føler sig accepteret af fællesskabet, om man føler en pligt til at hjælpe medborgere og om man føler sig anerkendt.

Der er mange måder at engagere sig i sit lokalsamfund på. Borgerne hjælper især personer i deres nabolag, mens lidt over halvdelen er medlem af en forening

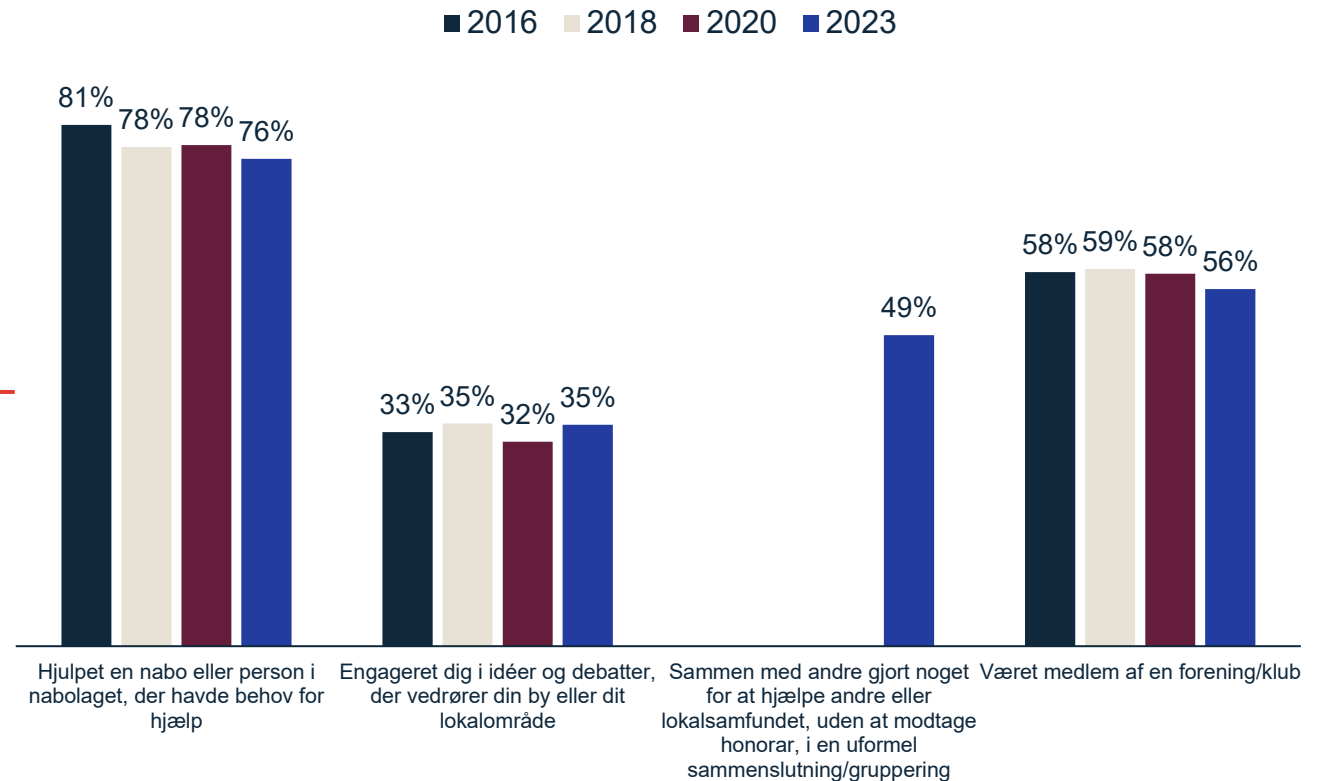
Borgerne i Aarhus engagerer sig i deres lokalsamfund på mange forskellige måder.

- 90 pct. af borgerne har engageret sig i mindst én af de oplyste aktiviteter.
- Over 3 ud af 4 borgere har hjulpet en person i nabolaget, som er den aktivitet flest borgere har foretaget.
- Færrest har engageret sig i idéer og debatter, som vedrører deres by eller lokalområde.
- Andelene for de forskellige aktiviteter er relativt stabil i perioden 2016 til 2023, men signifikant færre har hjulpet en person i nabolaget i 2023 end i 2016, hvor der er en forskel på 5 procentpoint.



Aarhusianernes engagement – andelen, som har svaret ”Ja”

? Har du inden for de seneste 12 måneder foretaget dig nogle af følgende aktiviteter?

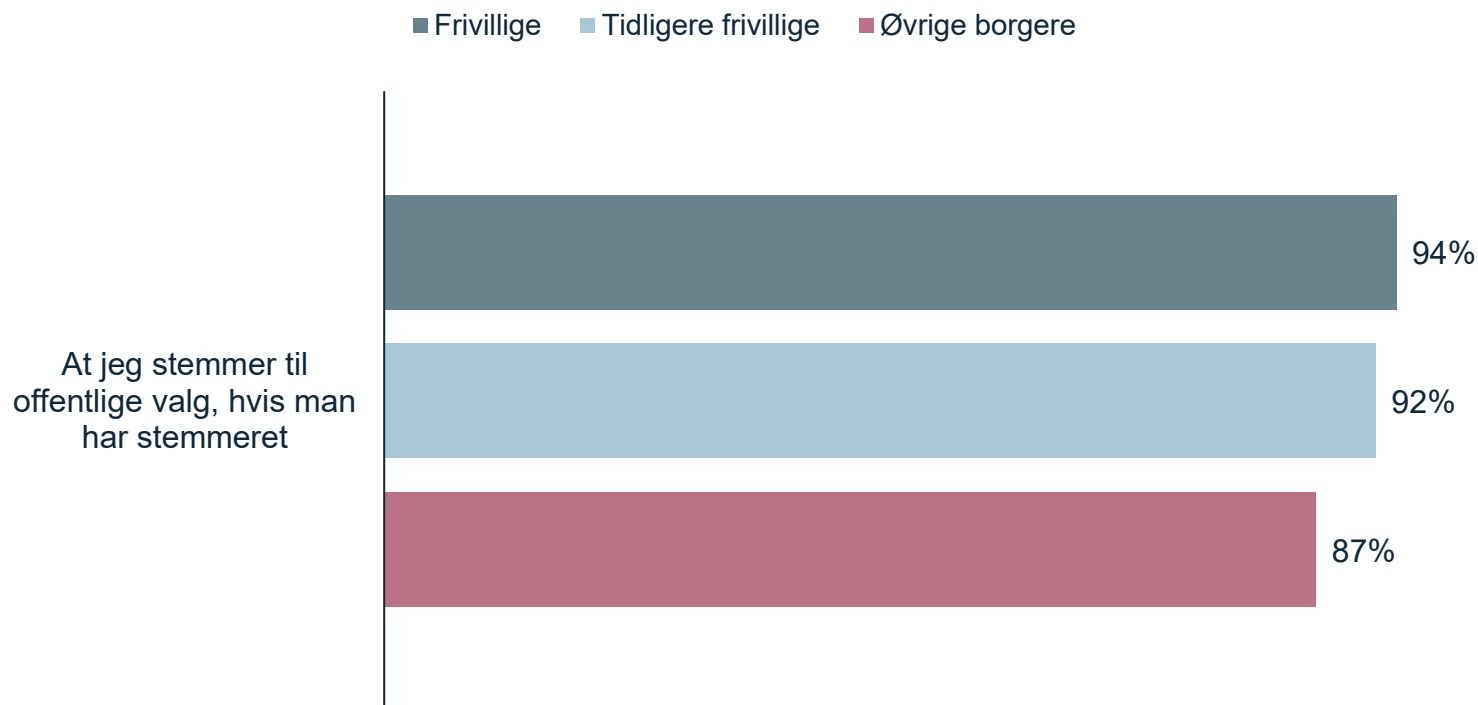


3.2 Frivillighed og medborgerskab

Der er stor enighed om at det er vigtigt at stemme til offentlige valg for at være en god samfundsborger på tværs af målgrupperne

Borgernes opfattelse af, hvad der udgør en god samfundsborger – Yderst vigtigt og vigtigt

? *Hvor vigtige er følgende udsagn for at være en god samfundsborger?*

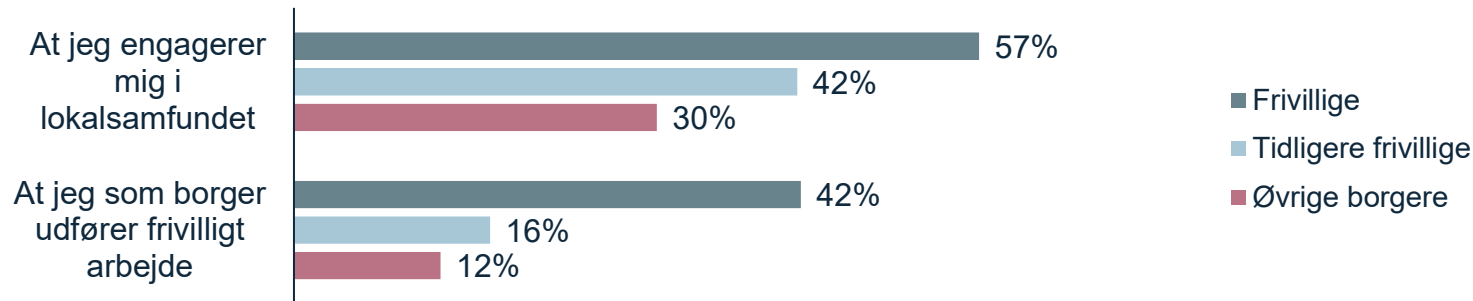


På tværs af frivilliggrupper er der stor enighed om at det er yderst vigtigt eller vigtigt at stemme til offentlige valg for at være en god samfundsborger.

Flere frivillige mener, at der er vigtigt at man engagerer sig i lokalsamfundet eller udfører frivilligt arbejde for at være en god samfundsborger end de øvrige grupper

Borgernes opfattelse af, hvad der udgør en god samfundsborger – Yderst vigtigt og vigtigt

? *Hvor vigtige er følgende udsagn for at være en god samfundsborger?*

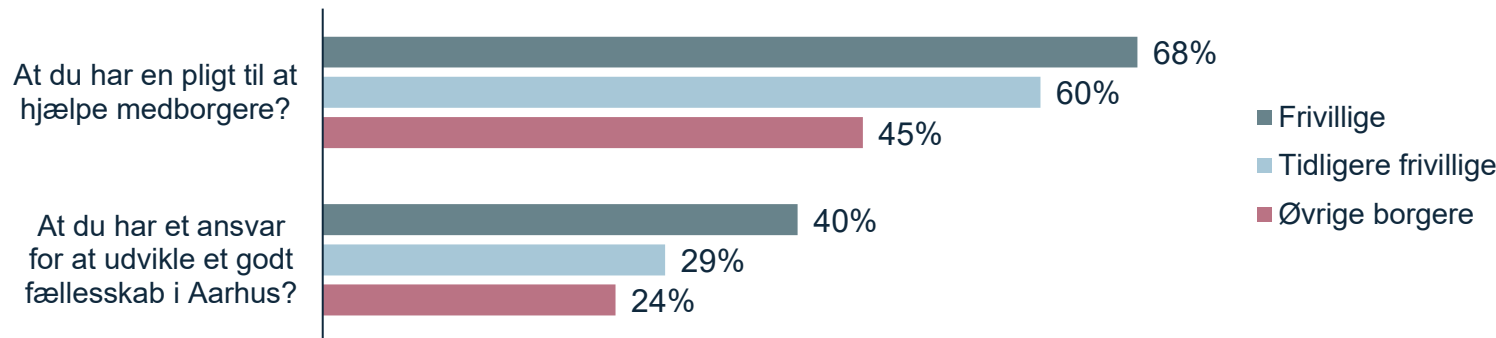


Frivillige stiller større krav til det at være en god samfundsborger og føler en større pligt i relation til fællesskabet end tidligere frivillige og de øvrige borgere.

- Ikke overraskende mener borgere, som har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, at det er vigtigt at engagere sig i lokalsamfundet og udføre frivilligt arbejde for at være en god samfundsborger. Det gør de i signifikant højere grad end tidligere frivillige og øvrige borgere.
- Samtidig føler frivillige også en større pligt til at hjælpe sine medborgere og tage ansvar for udviklingen af et godt fællesskab i Aarhus end de andre grupper.

Borgernes følelse af fællesskab og mening – I meget høj grad og i høj grad

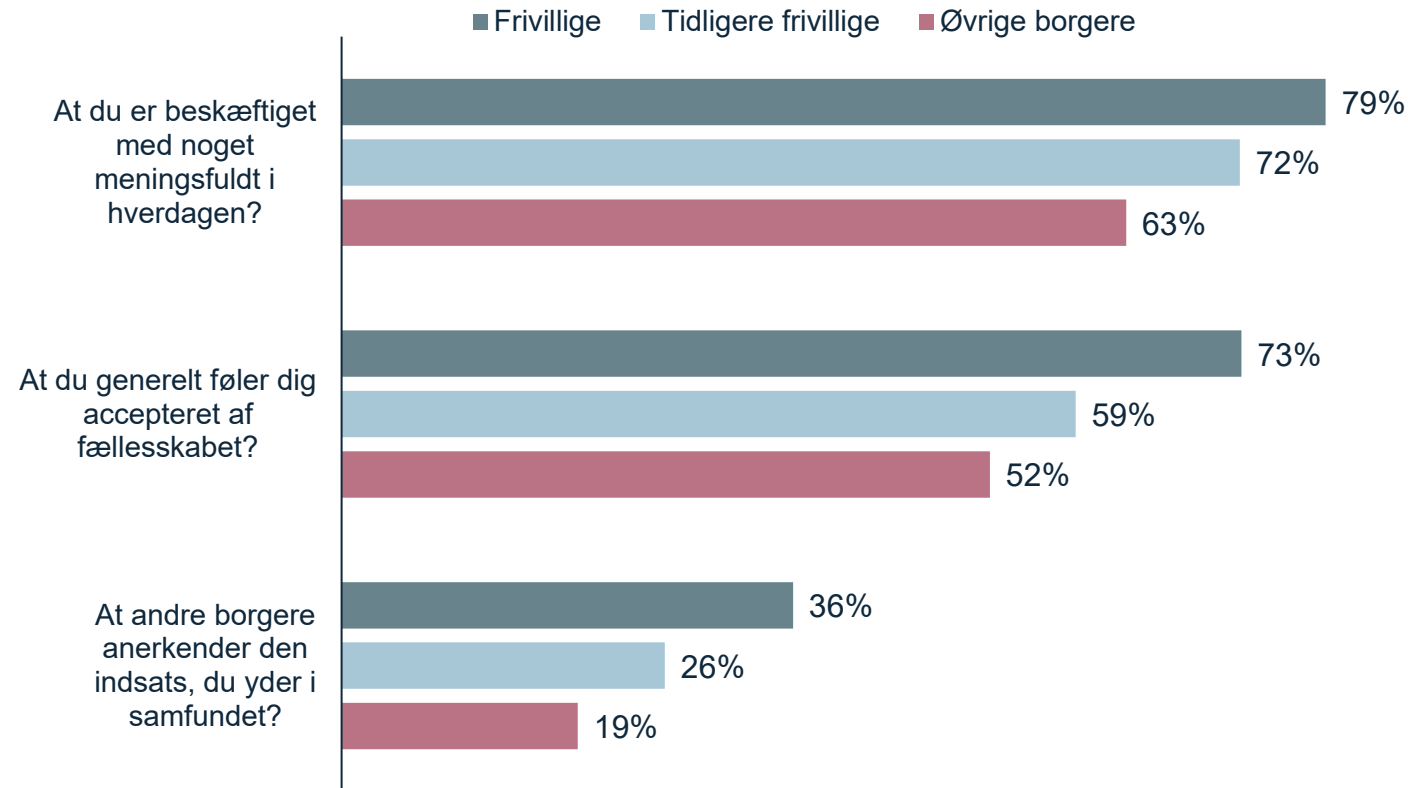
? *I hvilken grad føler du...*



Frivillige føler en højere grad af mening og fællesskab end tidligere frivillige og borgere, som aldrig har udført frivilligt arbejde

Borgernes følelse af fællesskab og mening – I meget høj grad og i høj grad

? I hvilken grad føler du...



Samtidig med at frivillige har større krav til det at være en god samfundsborger, og føler en større pligt overfor fællesskabet, så føler flere frivillige, at det er beskæftiget med noget meningsfuldt i deres hverdag, og at de føler sig accepteret af fællesskabet.

- Næsten 4 ud af 5 frivillige føler, at de er beskæftiget med noget meningsfuldt i deres hverdag. 73 pct. af de frivillige føler sig accepteret af fællesskabet. Det er begge dele signifikant flere end tidligere frivillige og de øvrige borgere.
- Om end det er en markant lavere andel end for de to førnævnte udsagn, føler frivillige også i højere grad, at den indsats, de yder for samfundet, anerkendes af andre borgere, end tidligere frivillige og øvrige borgere.

Dette bliver også bekræftet i interviews med frivillige, som oplever en række positive effekter af at engagere sig frivilligt.

“

Jeg tror min livskvalitet er blevet bedre af at være frivillig – det er sundt for alle.

- Frivillig

“

At være frivillig har givet mig udvidet netværk og gjort at jeg føler mig nyttig – selv om jeg stod i en svær situation.

- Frivillig

Der er mange måder at engagere sig i sit lokalsamfund på. De frivilliges engagement i foreningslivet ser ud til at smitte af på deres engagement i andre arenaer

Til højre fremgår frivilligmålgruppernes angivelse af, om de har deltaget i aktiviteter i andre arenaer eller på anden vis engageret sig i sit lokalsamfund.

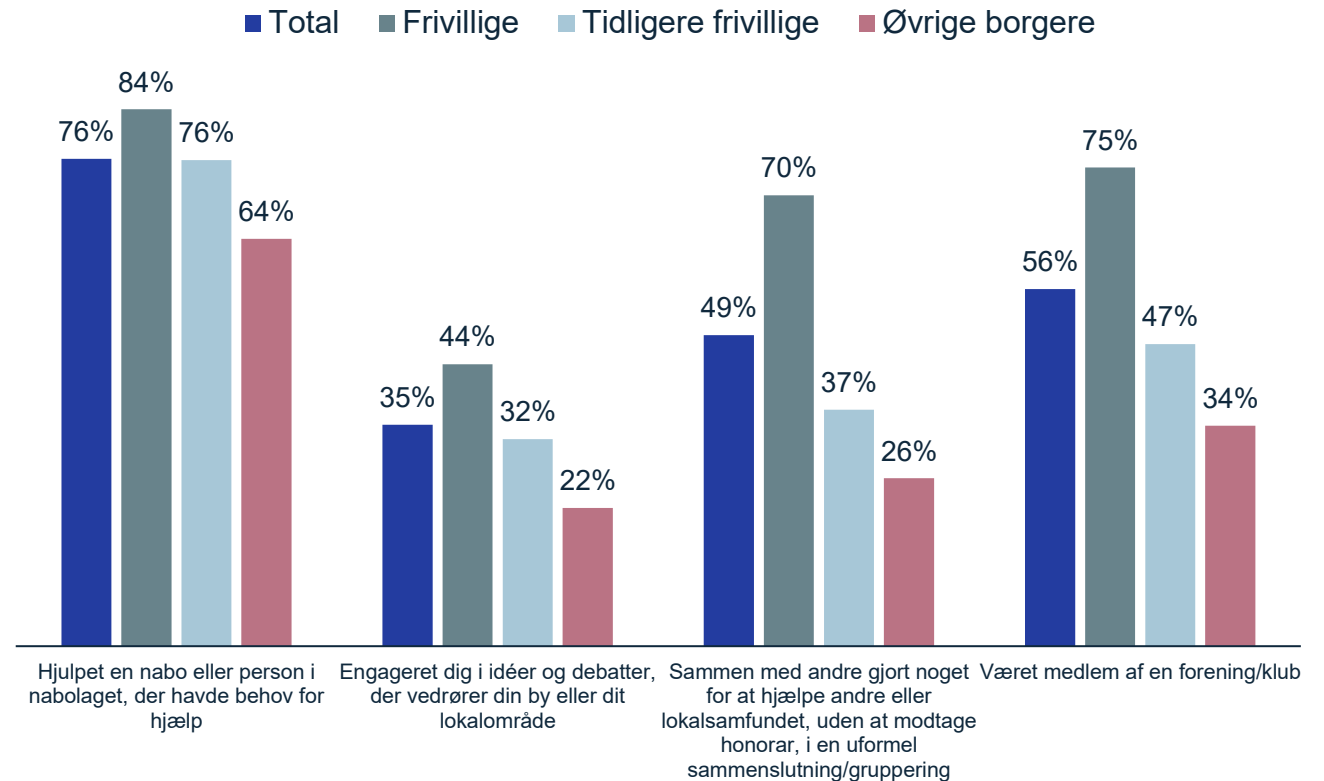
Udover de frivilliges engagement i de organisationer, hvori deres frivillige arbejde organiseres, er der en tendens til, at deres engagement også tages med i andre sammenhænge.

- 84 pct. af de frivillige har hjulpet en person i sit nabolag, som havde behov for hjælp. Samtidig har 44 pct. engageret sig i idéer og debatter og 70 pct. har gjort noget for at hjælpe andre eller lokalsamfundet i en uformel sammenslutning. Det er signifikant højere end både tidligere frivillige og øvrige borgere.
- Udover at de frivillige udfører deres frivillige arbejde i en organiseret sammenhæng, har 75 pct. også været medlem af en forening eller klub det sidste 12 måneder.

Det skal dog bemærkes, at det også er en mulighed for, at engagementet i mere uformelle sammenhænge også kan have en betydning for, om man bliver frivillig i første omgang. Vi kan derfor ikke direkte konkludere, at frivillighed fører til et højere engagement i lokalsamfundet i uformelle sammenhænge.

Aarhusianernes engagement – andelen, som har svaret ”Ja”

? Har du inden for de seneste 12 måneder foretaget dig nogle af følgende aktiviteter?



6. Aarhus - En god by for alle?

I dette kapitel kobles medborgerskabsmålene og frivillighed. Formålet er at se på forholdet mellem frivillighed og hvorvidt Aarhus er en god by at bo i samt medborgerskabsengagementet og om man føler sig som en del af et fællesskab i Aarhus.

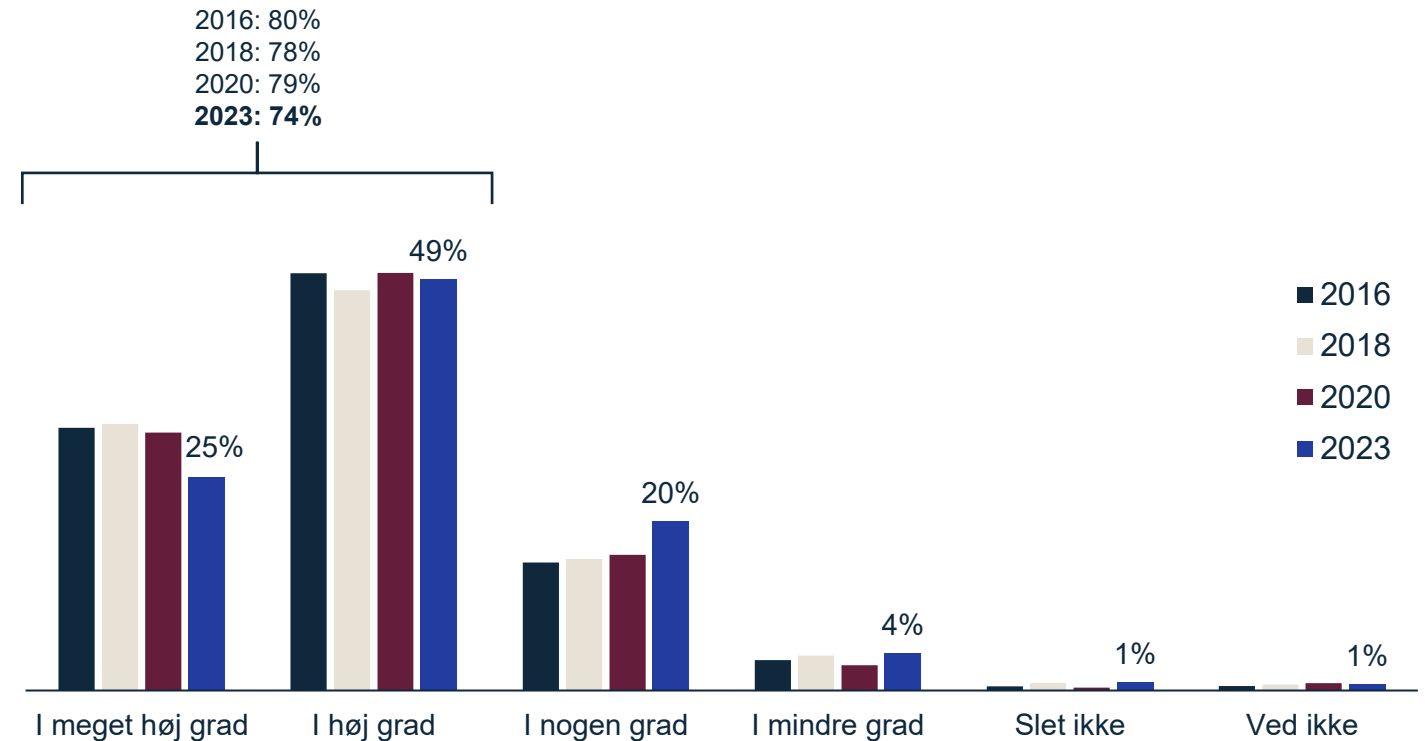
I 2023 synes næsten 3 ud af 4 borgere, at Aarhus er en god by for dem at bo i. Det er lavere end i 2016, hvor det gjorde sig gældende for 4 ud af 5 borgere

Langt de fleste borgere synes i 2023, at Aarhus er en god by for dem at bo i.

- Det gør sig særligt gældende for de 18-29 årige, hvor 83 pct. i meget høj eller høj grad svarer, at det er en god by for dem at bo i. Det er signifikant højere end borgere over 30 år.
- Dog er der siden de foregående målinger sket et fald blandt dem, som svarer i meget høj grad og i høj grad, hvor andelen i 2023 er signifikant lavere end de tre tidligere målinger.

Aarhusianernes opfattelse af Aarhus som et godt sted at bo¹

? Hvis du tænker på din nuværende situation, i hvilken grad synes du, at Aarhus er en god by for dig?



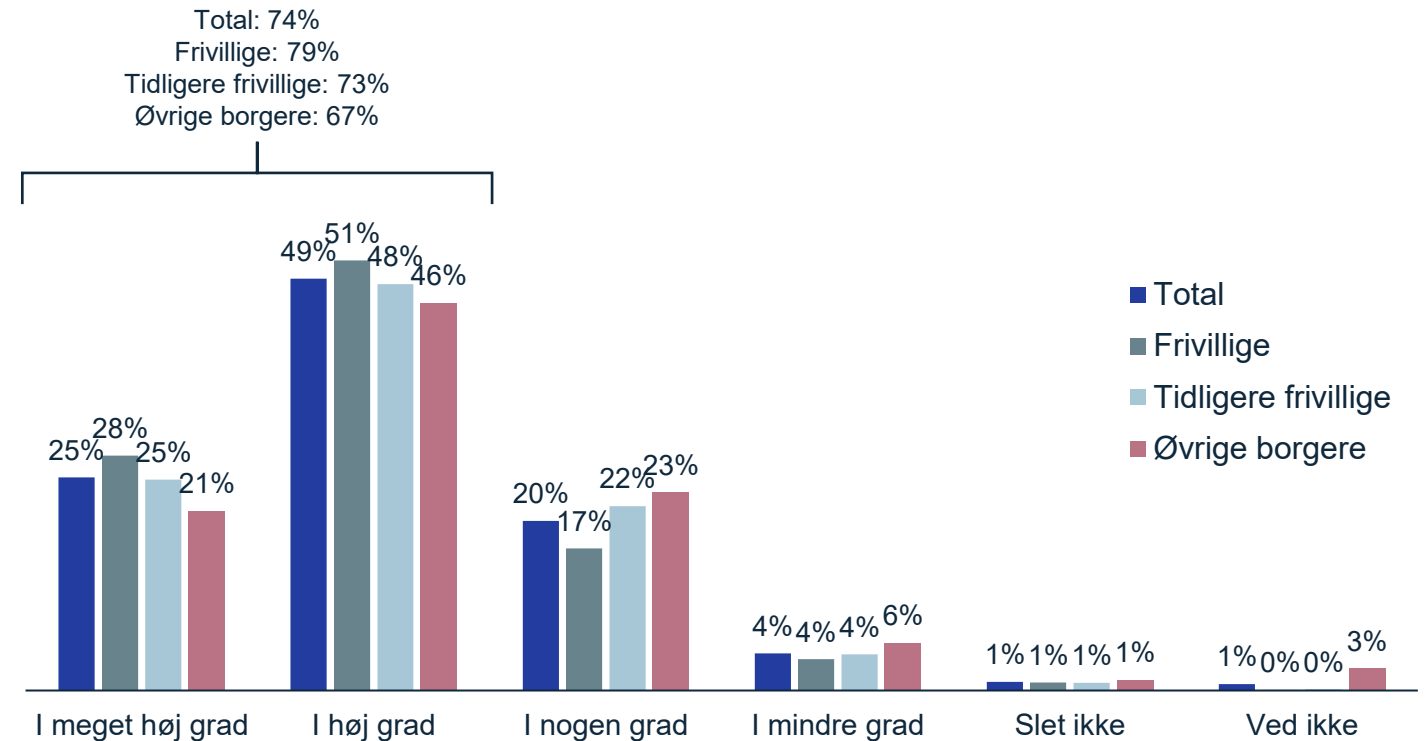
Frivillige synes i højere grad, at Aarhus er en god by for dem at bo i sammenlignet med tidligere frivillige og øvrige borgere

Hvis vi ser på forskellene mellem frivillige, tidligere frivillige og øvrige borgere, er der en tendens til, at frivillige i højere grad synes, at Aarhus er en god by for dem at bo i.

- 79 pct. af de borgere, som har udført frivilligt arbejde inden for de seneste 12 måneder, synes, at Aarhus er en god by for dem at bo i. Det er signifikant højere end både tidligere frivillige og øvrige borgere, hvor det gør sig gældende for henholdsvis 73 pct. og 67 pct.
- Dog er der få borgere, som svarer i mindre grad eller slet ikke til spørgsmålet.

Aarhusianernes opfattelse af Aarhus som et godt sted at bo – I meget høj grad og i høj grad

? Hvis du tænker på din nuværende situation, i hvilken grad synes du, at Aarhus er en god by for dig?



Der er en tendens til, at borgere, som føler en stærkere medborgerskabsfølelse, synes, at Aarhus er en god by for dem at bo i

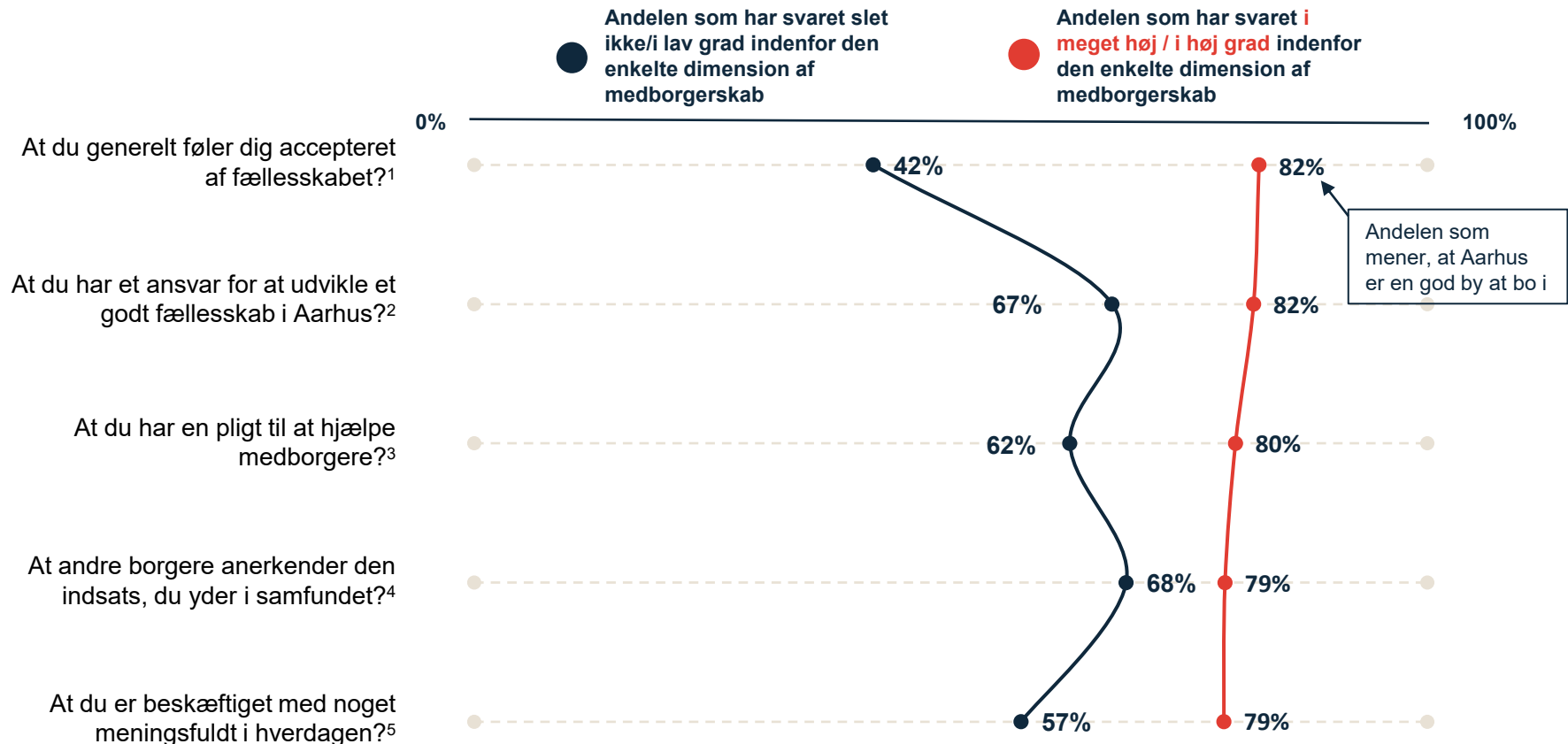
Til højre fremgår fordelingerne for de personer, som henholdsvis har svaret i meget høj eller høj grad og slet ikke eller i lav grad til de opstillede udsagn og deres gennemsnitlige holdning til, hvorvidt Aarhus er en god by for dem at bo i.

Det fremgår således, at personer, som svarer i meget høj grad og høj grad i gennemsnit synes, at Aarhus er en god by for dem at bo i, i højere grad end de personer, som svarer slet ikke eller i lav grad til medborgerskabsudsagnene.

- 42 pct. af de borgere, som slet ikke eller i lav grad føler sig accepteret af fællesskabet, mener, at Aarhus er en god by at bo i, mens dette gør sig gældende for 82 pct. af dem, som i meget høj eller høj grad føler sig accepteret af fællesskabet.
- Samme tendens, om end forskellen er mindre, gør sig også gældende for de øvrige udsagn.

Medborgerskab og Aarhus som en god by for alle

? Hvis du tænker på din nuværende situation, i hvilken grad synes du, at Aarhus er en god by for dig?



Noter: ¹n(I meget høj/høj grad)=1279, n(Slet ikke/I lav grad)=153. ²n(I meget høj/høj grad)=707, n(Slet ikke/I lav grad)=442. ³n(I meget høj/høj grad)=1211, n(Slet ikke/I lav grad)=155. ⁴n(I meget høj/høj grad)=621, n(Slet ikke/I lav grad)=455. ⁵n(I meget høj/høj grad)=1543, n(Slet ikke/I lav grad)=121.

6. Appendix

I dette kapitel fremgår en uddybning af metode og design samt yderligere uddybende analyser.

Rapportens resultater er baseret på kvalitative dybdeinterviews med repræsentanter og frivillige fra civilsamfundet samt en borgerundersøgelse



Kvalitative dybdeinterviews

- De kvalitative dybdeinterview blev gennemført fra den 20. marts til den 2. april 2023.
- Der blev gennemført interviews med repræsentanter fra civilsamfundet, samt frivilligt engagerede borgere. Tilsammen blev der gennemført 11 interviews.
- I samarbejde med Aarhus Kommune udarbejdede Epinion en spørgeguide, som skulle danne rammen for de semistrukturerede interview med interviewpersonerne. Interviewguiden blev udarbejdet for at sikre at alle tematikker blev dækket.
- Alle interviews blev optaget og transskriberet, hvorefter Epinion afholdt en mønstergenkendelsesworkshop for at afdække mønstre på tværs af de 11 interviews.
- Indsigter fra de kvalitative interviews blev brugt til at udforme spørgeskemaet i den kvantitative fase af projektet.



Kvantitativ undersøgelse

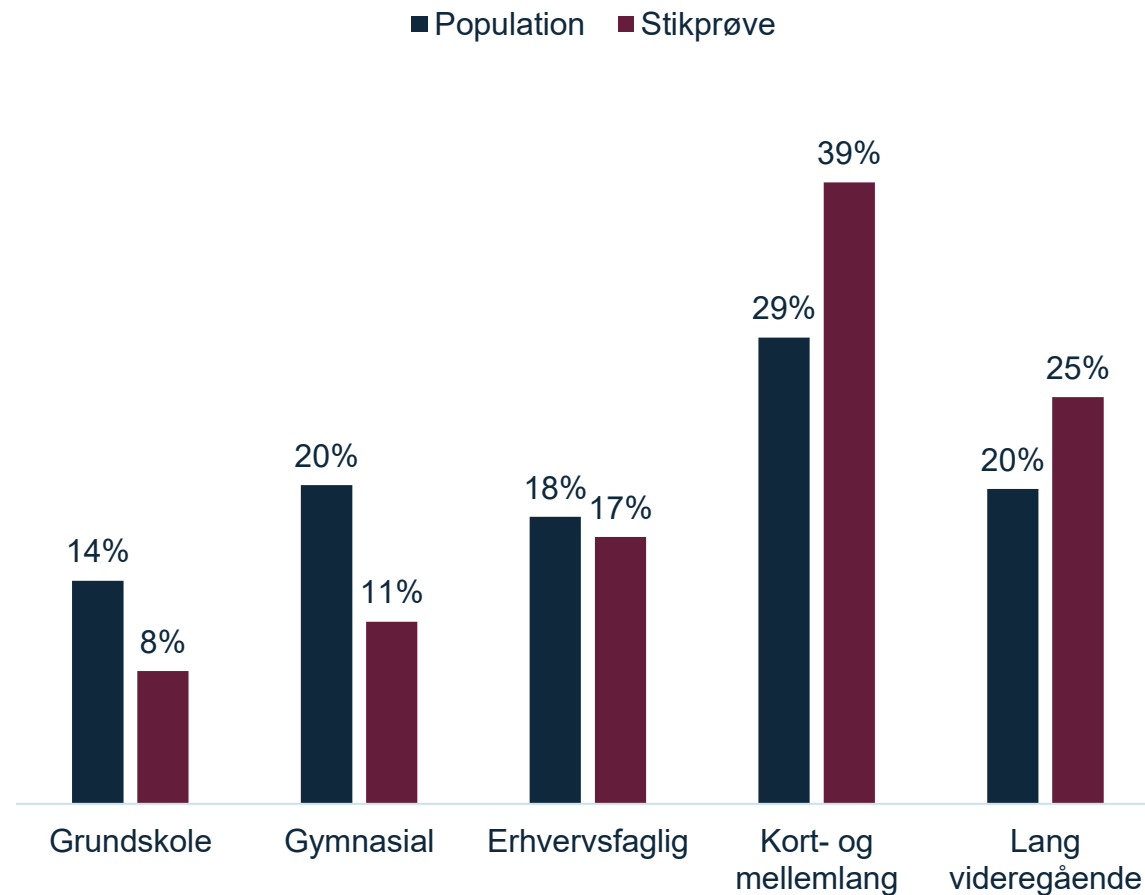
- Spørgeskemaet er udarbejdet i et samarbejde mellem Epinion og Aarhus Kommune. Det består af spørgsmål fra tidligere målinger (Temperaturmålingerne af Aarhusmålene og Frivillighedsundersøgelsen fra CFSA) og bygger videre på de kvalitative indsigter fra første fase af undersøgelsen.
- Spørgeskemaundersøgelsen blev foretaget fra d. 19. maj til d. 8. juni 2023.
- Baseret på et tilfældigt udtræk fra CPR-registret blev invitationen sendt ud til 10.000 borgeres e-Boks. Der blev sendt én påmindelse på sms d. 26. maj og én påmindelse til borgernes e-Boks d. 31. maj. Af de 10.000 borgere besvarede 2.034 undersøgelsen, hvilket er en svarprocent på 20%.
- Data er kvalitetssikret af Epinion, hvor personer, som har svaret unaturligt hurtigt (speeders) og personer, som svarer i samme kategori (straightliners), er blevet frasorteret.
- Efter dataindsamlingens afslutning er data poststratificeret på køn, alder og uddannelsesniveau efter de nyeste fordelinger fra Danmarks Statistik for den aarhusianske befolkning, hvorfor data kan betragtes som repræsentativ på køn, alder og uddannelsesniveau.

Svarprocenter opdelt på demografiske grupper

| ♀♂ Køn | Udtræk | Sample | Svarprocent |
|--------------|--------------|-------------|-------------|
| Kvinde | 5126 | 1056 | 21% |
| Mand | 4874 | 978 | 20% |
| Total | 10000 | 2034 | 20% |

| 🎂 Alder | Udtræk | Sample | Svarprocent |
|------------------|--------------|-------------|-------------|
| 18-29 år | 3309 | 340 | 10% |
| 30-49 år | 2898 | 478 | 17% |
| 50-64 år | 1871 | 555 | 30% |
| 65 år eller over | 1922 | 661 | 34% |
| Total | 10000 | 2034 | 20% |

Højest gennemførte uddannelse



Tidligere undersøgelser der refereres til i denne undersøgelse

Epinion har i samarbejde med Aarhus Kommune lavet flere undersøgelser af medborgerskabet i Aarhus Kommune. Dertil har Aarhus Kommune i forbindelse med Kulturhovedstaden 2017 fået lavet en undersøgelse af Center for Frivilligt Socialt Arbejde (CFSA).

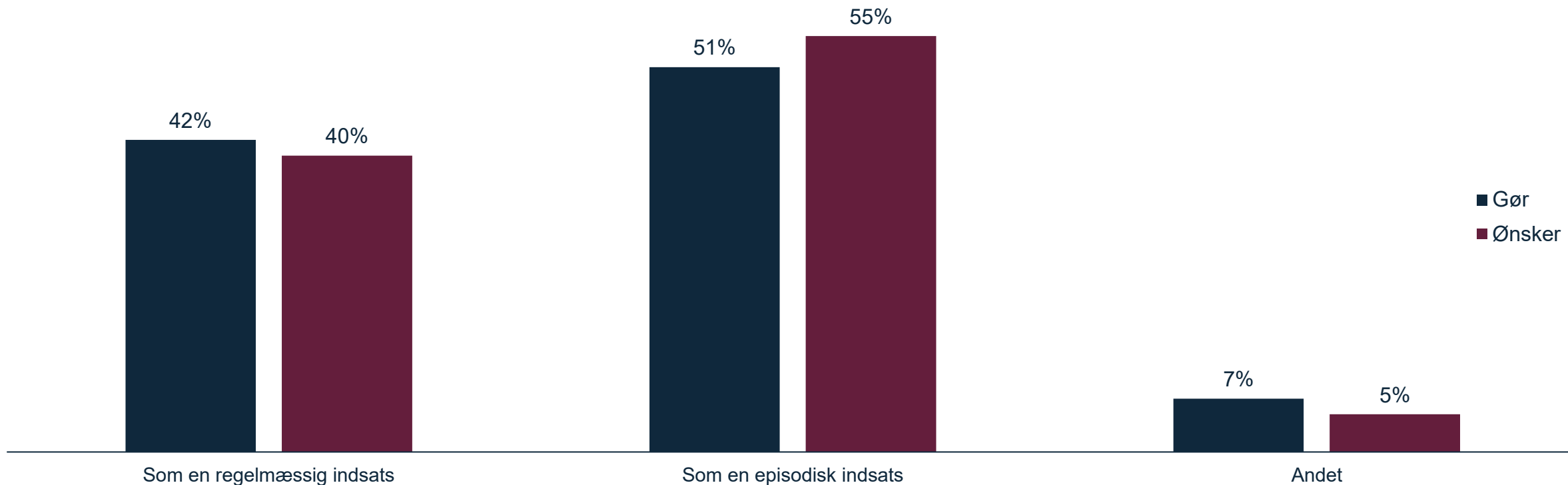
Til højre fremgår en oversigt over de undersøgelser, som der refereres til i denne undersøgelse og deres datagrundlag.

| Titel | Indhold | Datagrundlag | Udført af |
|---|--|--------------|-----------|
| Temperaturmåling af Aarhusmålene 2016 | Løbende undersøgelser af medborgerskabet i Aarhus | n=2013 | Epinion |
| Temperaturmåling af Aarhusmålene 2018 | | n=1607 | Epinion |
| Temperaturmåling af Aarhusmålene 2020 | | n=4306 | Epinion |
| Sammenligning af frivilligt arbejde i Aarhus og Danmark | Kortlægning og sammenligning af frivillighed i Aarhus og Danmark | n=326 | CFSA |

Der er ikke signifikant forskel på, hvordan de frivillige udfører deres frivillige arbejde, og hvordan de ønsker at udføre det

Typen af tilknytning til frivilligopgaven

? Hvordan kan dit frivillige arbejde bedst beskrives?/Hvis du selv kunne bestemme, hvordan vil du så helst udføre dit frivillige arbejde?

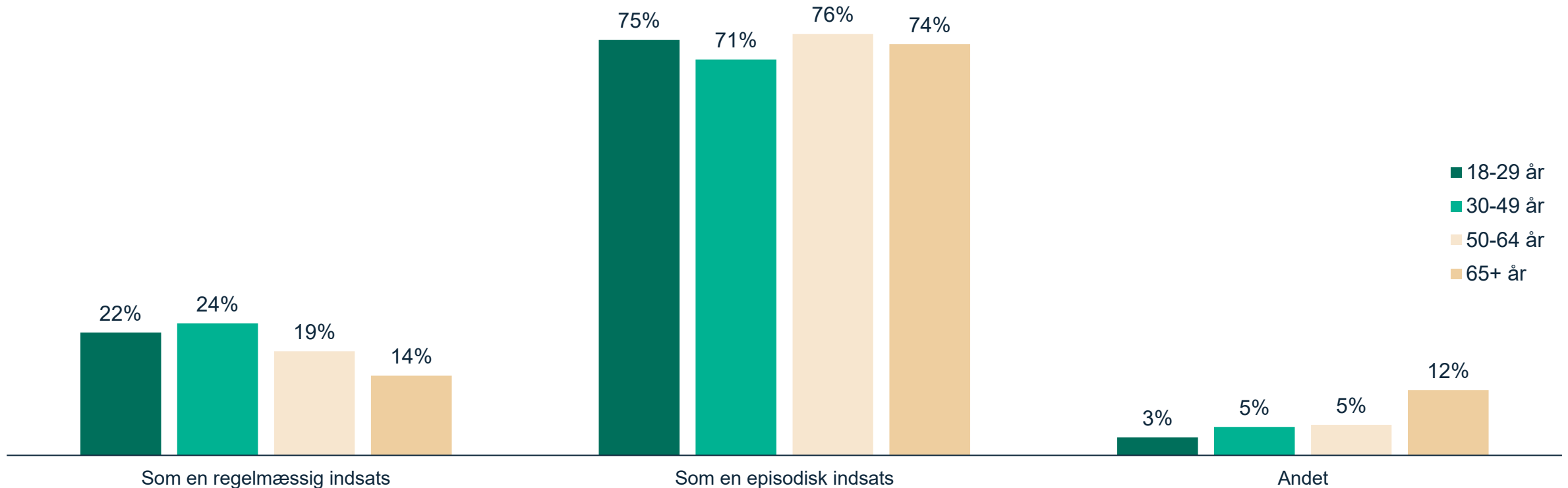


Øvrige borgere og tidligere frivilliges ønsker til tilknytningen til frivillige opgaver

For de ikke-frivillige er der ingen signifikante forskelle mellem aldersgrupperne og andelen, som ønsker at udføre deres frivillige arbejde som en episodisk indsats

Typen af tilknytning til frivilligopgaven

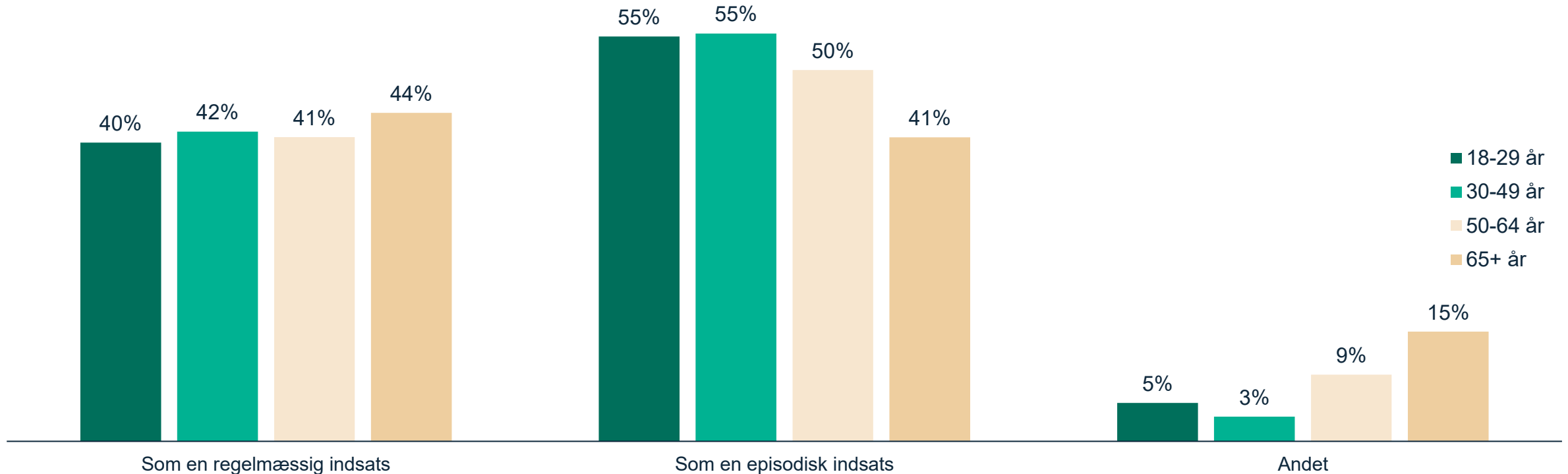
? Hvis du selv kunne bestemme, hvordan vil du så helst udføre dit frivillige arbejde?



Der er ingen signifikante forskelle i andelen i aldersgrupperne, som beskriver deres indsats som regelmæssig. Færre af de 65+ årige engagerer sig episodisk

Frivilliges tilknytning til frivilligopgaven fordelt på alder

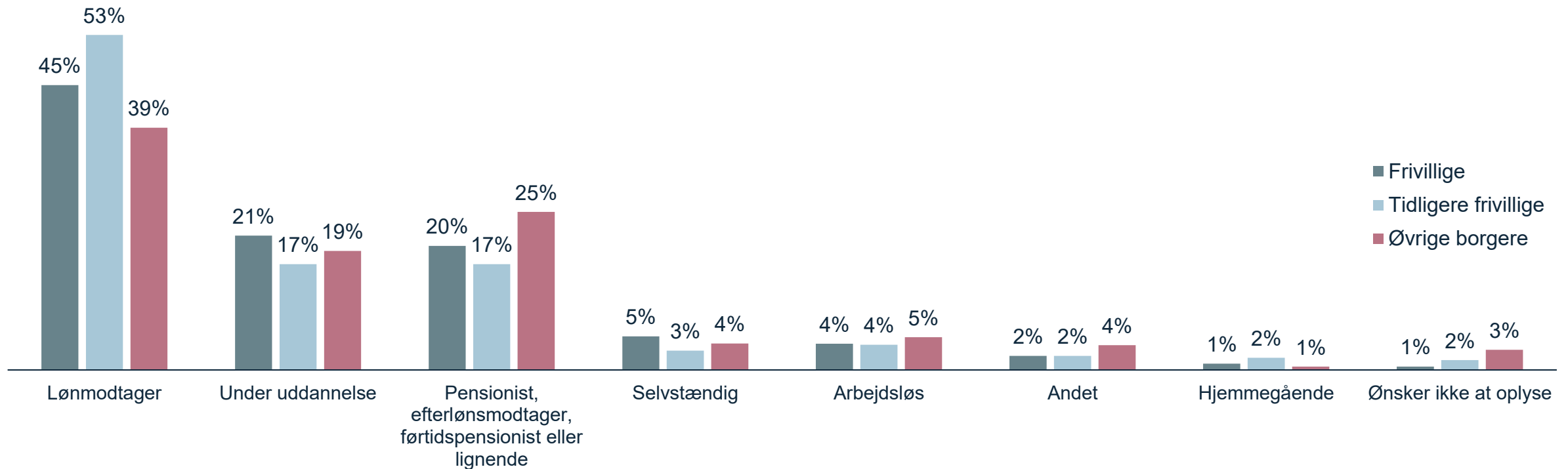
? Hvordan kan dit frivillige arbejde bedst beskrives?



Kompositionen af målgruppernes primære beskæftigelse er nær ens. Dog er der signifikant flere lønmodtagere indenfor frivillige og tidligere frivillige

Frivillige, tidligere frivilliges og øvrige borgeres primære beskæftigelse

? *Hvad er din primære beskæftigelse?*



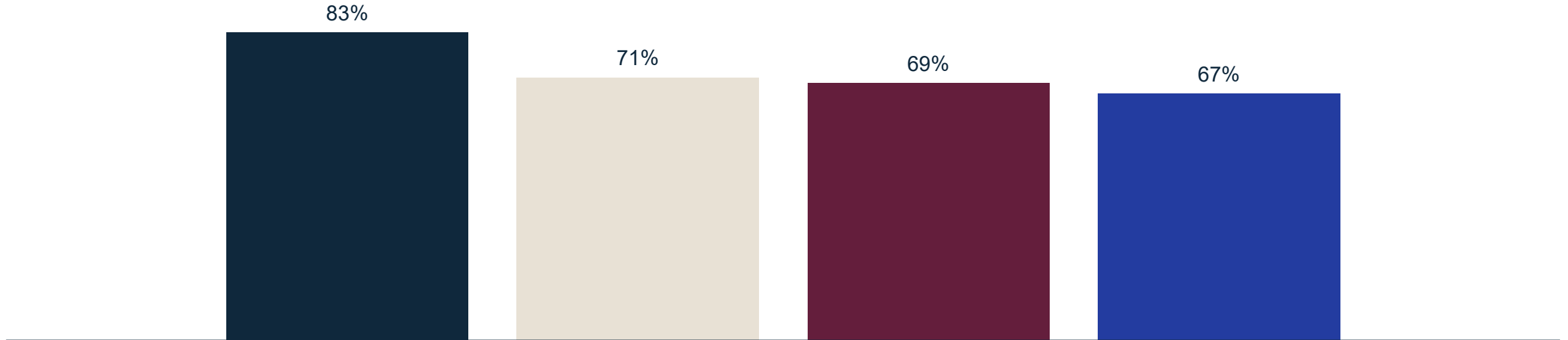
En god by for alle

De unge synes i signifikant højere grad, at Aarhus er en god by for dem at bo i end de resterende aldersgrupper

Aarhusianernes opfattelse af Aarhus som et godt sted at bo

? Hvis du tænker på din nuværende situation, i hvilken grad synes du, at Aarhus er en god by for dig?

■ 18-29 år ■ 30-49 år ■ 50-64 år ■ 65+ år



Epinion Aarhus

Fellow Workspace

Mariane Thomsens Gade 4B

8000 Aarhus

Denmark

T: +45 87 30 95 00

E: aarhus@epinionglobe.com